

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Narva kolledž
Õppekava Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas

Egne Kivimurd, Mari-Liis Raudsepp

**TUGISPETSIALISTIDE VAADE
MULTIPROFESSIONAALSELE MEESKONNATÖÖLE
ALUSHARIDUSES**

Bakalaureusetöö

Juhendaja alushariduse nooremlektor Katrin Saluvee MA

Narva 2026

Kinnituskiri

Kinnitame, et oleme bakalaureusetöö koostanud iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandus allikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Egne Kivimurd

/allkirjastatud digitaalselt/

Mari-Liis Raudsepp

/allkirjastatud digitaalselt/

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Meie, Egne Kivimurd ja Mari-Liis Raudsepp,

1. Anname Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) meie loodud teose Tugispetsialistide vaade multiprofessionaalsele meeskonnatööle alushariduses, mille juhendaja on alushariduse nooremlektor Katrin Saluvee, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Anname Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commonsi litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Oleme teadlikud, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autoritele.
4. Kinnitame, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Egne Kivimurd

Mari-Liis Raudsepp

11.05.2026

SUMMARY

Support Specialists' Perspectives on Multiprofessional Teamwork in Early Childhood Education

This bachelor's thesis explored support specialists' perspectives and evaluations of multiprofessional teamwork in early childhood education and the factors influencing its implementation. The aim of the study was to examine how support specialists understand and evaluate multiprofessional teamwork, how collaboration affects their daily work and decision-making, what challenges and opportunities they identify, and what kinds of support and resources are needed for effective collaboration.

A qualitative research method was used in the study. Data were collected through 36 semi-structured interviews conducted with speech therapists, special education teachers, psychologists, social pedagogues and local government education specialists from seven Estonian counties. The interviews were carried out in February 2025 and analysed using inductive qualitative content analysis.

The findings revealed that support specialists view multiprofessional teamwork as a child-centred and systematic process that enables holistic and needs-based support for children. Collaboration was considered important for the early identification of developmental needs, improving decision-making and developing a more comprehensive understanding of the child. In addition, teamwork was found to support shared responsibility and the professional development of specialists.

At the same time, several challenges affecting collaboration were identified. The most significant obstacles included a shortage of support specialists, lack of time, unclear role distribution and insufficient information sharing. These factors were found to increase workload and reduce the consistency and quality of collaboration. However, the results also showed that effective teamwork depends on clear organisational structures, regular communication, sufficient resources and supportive leadership. The study highlights the importance of developing a collaborative culture based on trust, shared goals and effective coordination in early childhood education institutions.

SISUKORD

SISSEJUHATUS	6
1. MULTIPROFESSIONAALNE KOOSTÖÖ KAASAVAS HARIDUSES	8
1.1 Multiprofessionaalne meeskonnatöö.....	10
1.2 Tugispetsialistid ja nende ülesanded.....	11
1.3 Tugispetsialistide vaheline koostöö lasteaias	13
2.UURIMISTÖÖ METOODIKA.....	16
2.1 Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused	16
2.2. Andmekogumise meetod	16
2.3. Uurimisprotseduuri kirjeldus ja andmeanalüüs	17
2.4 Uurimistöö valim	19
3. UURIMISTÖÖ TULEMUSED	22
3.1 Tugispetsialistide vaade multiprofessionaalsele meeskonnatööle	22
3.2 Multiprofessionaalse meeskonnatöö mõju tugispetsialistide tööle.....	24
3.3 Tugispetsialistide väljakutsed ja võimalused multiprofessionaalses meeskonnatöös.....	27
3.4 Tugispetsialistide vajadused multiprofessionaalse meeskonnatöö arendamisel	30
4. ARUTELU	33
KOKKUVÕTE.....	36
KASUTATUD KIRJANDUS.....	38
LISAD	41
Lisa1. Intervjuu küsimused.....	42
Lisa2. Uuringu kutse ja projekti kirjeldus	45

SISSEJUHATUS

Alushariduses on multiprofessionaalne meeskonnatöö muutumas järjest olulisemaks, kuna laste mitmekesised arenguvajadused eeldavad eri spetsialistide koostööd. Kaasava hariduse põhimõtete laialdasem rakendamine on suurendanud vajadust süsteemse ja tõhusa koostöö järele, et toetada iga lapse terviklikku arengut. Tugispetsialistid, nagu logopeedid, eripedagoogid, psühholoogid ja sotsiaalpedagoogid, mängivad seejuures olulist rolli, pakkudes tuge õpetajatele, lastele ja lapsevanematele (Tugispetsialistide teenuse kirjeldus ja rakendamise kord, 2018).

Käesolev töö on osa Erasmus+ rahvusvahelisest projektist „Sotsiaalselt jätkusuutliku koolieelse hariduse tulevik“ (SoSECE), mille eesmärk on kaardistada sotsiaalpedagoogiliste teenuste vajadus ja olemasolu ning arendada välja toimiv meeskonnatöö mudel. Sellest tulenevalt on oluline uurida, kuidas tugispetsialistid tajuvad ja kogevad multiprofessionaalset koostööd koolieelses hariduses.

Tugispetsialistide töö on kujunenud osaks laiemast tugisüsteemist, mis eeldab ühist arusaama eesmärkidest ja töökorraldusest. Nende tegevus mõjutab otseselt laste arengut ja toimetulekut ning haridusasutuste toimimist tervikuna. Kaasava hariduse laiem rakendamine on muutnud multiprofessionaalse koostöö oluliseks eduteguriks (Karila & Kupila, 2023).

Kuigi koostöö olulisust tunnustatakse, ei toimi see praktikas alati sujuvalt. Peamisteks takistusteks on ajapuudus, rollide ebaselgus ja tugispetsialistide nappus. Samuti mõjutavad koostöö toimimist erinev töökorraldus ning ühise arusaama puudumine koostöö eesmärkidest. Tugiteenuste kättesaadavus varieerub Eestis piirkonniti, seetõttu on oluline mõista, kuidas tugispetsialistid koostöö toimimist hindavad ning milliseid tegureid nad peavad koostööd toetavateks või takistavateks. Varasemad uuringud näitavad, et spetsialistid seisavad silmitsi mitmete väljakutsetega, mis takistavad koostöö tõhusat toimimist (Riigikontroll, 2020).

Uurimisprobleem seisneb selles, et tugispetsialistide ja teiste haridusasutuse töötajate vaheline koostöö ei toimi alati tõhusalt (Kõrgesaar, 2020). Kuigi kaasava hariduse rakendamine eeldab selget rollijaotust ja toimivat koostööd, takistavad seda praktikas piiratud ressursid, erinev töökorraldus ning ühise arusaama puudumine. Probleemi süvendab tugispetsialistide nappus, mis raskendab ühtse tugisüsteemi kujundamist. Seetõttu on vajalik uurida tugispetsialistide kogemusi ja hinnanguid, et paremini mõista koostööd toetavaid ja takistavaid tegureid (Nelis & Pedaste, 2023).

Käesoleva töö uudsus seisneb tugispetsialistide vaatenurga esiletoomises multiprofessionaalse meeskonnatöö uurimisel koolieelses hariduses. Varasemates uuringutes on keskendutud enamasti õpetajate või juhtkonna vaatele, mistõttu tugispetsialistide kogemused on jäänud vähem käsitletuks. Käesolev uurimus aitab täita seda lünka, pakkudes süvendatud ülevaadet tugispetsialistide koostöökogemustest ja nende hinnangutest koostöö toimimisele.

Töö eesmärk on selgitada tugispetsialistide hinnangute põhjal kuidas multiprofessionaalne meeskonnatöö koolieelses lasteasutuses toimib ning millised tegurid seda toetavad või takistavad. Selle eesmärgi täitmiseks on püstitatud järgmised uurimisküsimused:

1. Kuidas tugispetsialistid mõistavad multiprofessionaalset meeskonnatööd koolieelses hariduses?
2. Kuidas koostöö mõjutab tugispetsialistide igapäevatööd ja otsuseid?
3. Milliseid väljakutseid ja võimalusi näevad tugispetsialistid multiprofessionaalses meeskonnatöös?
4. Milliseid ressursse ja tuge vajavad tugispetsialistid tõhusa koostöö loomiseks?

Töö koosneb kolmest peatükist. Esimeses peatükis käsitletakse kaasava hariduse ja multiprofessionaalse meeskonnatöö teoreetilisi aluseid. Teises peatükis kirjeldatakse uurimistöö metoodikat, sealhulgas andmekogumise ja analüüsi põhimõtteid ning valimit. Kolmandas peatükis esitatakse uurimistulemused ja nende analüüs. Töö lõpeb aruteluga, kus seostatakse tulemused teoreetilise raamistikuga ning tuuakse välja järeldused.

Uurimus keskendub tugispetsialistide vaatele, kuna nende kogemused ja hinnangud aitavad mõista, milliseid koostöö praktikaid, võimalusi ja kitsaskohti nad igapäevatöös kogevad. Tulemused annavad väärtuslikku teavet haridusasutuste juhtkonnale ja tugisüsteemi arendajatele, aidates parandada koostöö kvaliteeti ja tugiteenuste kättesaadavust ning toetades kaasava hariduse rakendamist.

Töö koostamisel on kasutatud tehisintellektil põhinevat rakendust ChatGPT ingliskeelse teksti tõlkimiseks.

1. MULTIPROFESSIONAALNE KOOSTÖÖ KAASAVAS HARIDUSES

Kaasava hariduse erinevad tõlgendused näitavad, et see ei ole üks kindel ja üheselt mõistetav mõiste, vaid pidevalt arenev lähenemine, mida mõjutavad ühiskonna väärtused ja haridussüsteemi korraldus. Kaasav haridus on hariduspoliitiline suund, mida kujundavad nii riiklikud haridusdokumendid kui ka rahvusvahelised kokkulepped (Kukk, 2007). Seda mõistet kasutatakse maailmas erinevalt ning ühtse definitsiooni asemel rõhutatakse pigem kaasamise põhimõtete ja praktikate mitmekesisust (Kivirand, Leijen, Lepp & Malva, 2020).

Eestis käsitletakse kaasavat haridust sageli kitsamas tähenduses, keskendudes peamiselt erivajadustega õppijate toomisele tavapärasesse lasteaedadesse ja koolidesse (Häidkind & Oras, 2016). Selline lähenemine keskendub küll lapse kohalolule tavakeskkonnas, kuid ei pruugi alati tagada talle vajalikku tuge.

Kaasamisel eristatakse väärtuspõhist ja praktilist lähenemist. Väärtuspõhine vaade rõhutab hoiakuid, mis arvestavad iga lapse eripäraga ning toetavad võrdseid võimalusi, ühtekuuluvust ja kultuurilist mitmekesisust. Praktiline vaade keskendub sellele, kuidas neid põhimõtteid igapäevases kooli- ja lasteaiatöös tegelikult rakendatakse, millised tugimeetmed toimivad ja kuidas toetussüsteemid on üles ehitatud. Seetõttu ei ole kaasav haridus ainult poliitiline eesmärk, vaid igapäevane pedagoogiline tegevus, mis nõuab head koostööd ja teadlikku juhtimist (Nelis & Pedaste, 2020).

Kaasava hariduse toimimine sõltub suuresti sellest, kui professionaalsed on õpetajad, kui pädevad on tugispetsialistid ning kui aktiivselt on perekond lapse arengusse kaasatud. Kaasava hariduse tõhus rakendamine eeldab süsteemset ja eesmärgipärast koostööd mitmel tasandil, kuna lapse arenguliste eripärade mõistmine ning nendega arvestamine on võimalik üksnes erinevate osapoolte ühise panuse kaudu. Oluline roll lasub õpetajatel, kellelt oodatakse pidevat professionaalset enesetäiendamist ning valmisolekut kohandada õppetegevust vastavalt lapse vajadustele. Sama tähtis on lapsevanemate ja perekonna toetav osalus, mis loob eeldused järjepidevaks ja ühtseks lähenemiseks kodu ja lasteasutuse vahel (Kivirand et al., 2020, 48–71).

Kaasav haridus on oluline selleks, et kõik lapsed saaksid õppida võrdsetel tingimustel, olenemata nende taustast või erivajadustest. See tähendab, et õpetajad, juhtkond ja tugispetsialistid teevad koostööd, jagavad teadmisi ja aitavad eemaldada takistusi, mis võivad õppimist segada. Selline ühine tegutsemine aitab kujundada kaasava hariduse

kogu haridussüsteemi loomulikuks osaks, toetades iga lapse arengut ja osalemist. Kaasava hariduse eesmärk ei ole ainult lapse parem toimetulek, vaid ka haridussüsteemi muutmine paindlikumaks, õiglasemaks ja õppija vajadustest lähtuvaks (Ainscow, 2020).

Pille Nelise rõhutab, et kaasava hariduse tõhus rakendamine alushariduses eeldab kogu lasteaia töökorralduse ja koostöökultuuri muutmist. Tema loodud viietasandiline mudel (laps, perekond, õpetaja, haridusasutus, riik) näitab, et kaasamine ei tähenda üksnes erivajadustega laste toetamist, vaid kõigi laste õppimist ühes keskkonnas, kus meeskond tegutseb ühiselt ja süsteemselt. Nelise hinnangul on võtmetähtsusega õpetajate ja tugispetsialistide koostöö, rollide selgus ning juhtkonna võime kujundada toimiv ja paindlik töökorraldus. Ta rõhutab, et erirühmade loomine ei ole jätkusuutlik lahendus ning kaasav haridus toetab nii erivajadustega kui ka tavapäraselt arenevate laste arengut, kui kogu meeskond jagab ühist arusaama ja vastutust (Pärismaa, 2025).

Kaasava hariduse eesmärk on võimaldada kõigil lastel õppida koos ja saada vajalikku tuge samas keskkonnas. Tugispetsialistide olemasolu üksi ei taga kaasava hariduse toimimist – määrava tähtsusega on meeskonnatöö toimivus ja rollide selgus. Rahvusvahelised uuringud (Karila & Kupila, 2023) näitavad, et rollijaotus, töökoormus ja ajapuudus on peamised takistavad tegurid. Eestis on Riigikontrolli (2020) andmetel tugispetsialistide teenused lasteaedades ebapiisavalt kättesaadavad ning tihti jäävad lapse arengu toetamise ülesanded üksnes õpetajate või vanemate kanda.

Varajase sekkumise tõhusus sõltub otseselt sellest, kui kiiresti ja koordineeritult spetsialistid tegutsevad ning kui hästi info liigub meeskonna sees. Varajane märkamine ja sekkumine on üliolulised, et toetada lapse arengut ning ennetada pikemaajalisi raskusi. Kui probleemidega ei tegeleta õigel ajal, suureneb tõenäosus, et laps vajab tugispetsialistide tuge ka tulevikus. Seetõttu on lasteaedades tugispetsialistide kättesaadavus ja koostöö õpetajatega väga tähtis (Lööke, 2023).

2025 aastal jõustunud Alusharidusseadus rõhutab, et kaasava hariduse puhul õpivad kõik lapsed suurema osa ajast koos eakaaslastega ning õpetaja juhendamisel. Lapse vajadustest lähtuvalt korraldatakse talle jõukohane õpe ja vajalik tugi õpetajate, tugispetsialistide ja teiste spetsialistide koostöös (Alusharidusseadus, 2025). Seadus annab selged suunised koostöök, kuid selle põhimõtete tegelik elluviimine sõltub asutuse juhtimisest ja meeskonna valmisolekust.

Koostöökultuuri tugevus määrab, kas tugispetsialistide teadmised jõuavad igapäevasesse õpetamisse või jäävad üksikute spetsialistide tasandile. Tõhus koostöö eeldab süsteemset juhtimist, ühiseid väärtusi, regulaarset suhtlust ja usaldust meeskonnas. Juhtkonna roll koostöökultuuri kujundamisel on määrav, samuti on oluline selge info liikumine ja ülesannete jaotus. Kui need tingimused on täidetud, on võimalik pakkuda lapse arengut toetavat ja tõhusat hariduslikku tuge (Suurkivi, 2023).

Uuringud näitavad, et kaasava hariduse toimimine eeldab hästi korraldatud meeskonnatööd ja selgelt jagatud vastutust. Seetõttu on oluline mõista, kuidas tugispetsialistid ise koostööd tajuvad ja milliseid tingimusi nad peavad selle toimimise eelduseks (Karila & Kupila, 2023; Suurkivi, 2021).

1.1 Multiprofessionaalne meeskonnatöö

Kaasava hariduse põhimõtteid järgivas koolieelses lasteasutuses on multiprofessionaalne meeskonnatöö üks olulisemaid tingimusi lapse arengu ja heaolu toetava õpikeskkonna kujundamisel. Laste arengulised vajadused on mitmetahulised ning nende mõistmine eeldab eri valdkondade spetsialistide teadmiste ja kogemuste ühendamist. Seetõttu on oluline, et õpetajad, logopeedid, eripedagoogid, psühholoogid, sotsiaalpedagoogid ning juhtkonna liikmed tegutseksid koordineeritult ja ühiste eesmärkide suunas (Kulderknup, 2017; Kõiv, 2020).

Koostöö kvaliteeti mõjutavad nii organisatsiooni kultuur, töökorraldus kui ka rollide selgus. Uuringud näitavad, et tugispetsialistide kogemused võivad märkimisväärselt erineda: mõnes lasteasutuses tegutsetakse valdavalt iseseisvalt, teistes aga on koostöö teadlikult kavandatud ja järjepidev. Soome varase hariduse näitel rõhutavad Äikäs jt (2023), et hästi toimivas meeskonnas kasutatakse nii iga spetsialisti erialateadmisi kui ka meeskonna ühist pädevust, mis võimaldab pakkuda lapsele terviklikku ja järjepidevat tuge. Tõhus koostöö eeldab seega toimivaid struktuure, regulaarseid suhtluskanaleid ning valmisolekut teadmisi jagada ja ühiselt lahendusi otsida (Äikäs jt, 2023).

Erialadevahelist koostööd kirjeldatakse kirjanduses mitme mõistega, mis erinevad koostöö intensiivse ja integreerituse astme poolest. Multiprofessionaalne meeskonnatöö on üldmõiste, mis hõlmab eri spetsialistide ühistegevust, teabevahetust ja tegevuste koordineerimist lapse arengu toetamiseks. Interdistsiplinaarne koostöö on sügavam koostöövorm, kus tegevusi planeeritakse, viiakse läbi ja hinnatakse ühiselt ning otsused sünnivad kollektiivselt, mitte

hierarhiliselt. Selline lähenemine toetab lapse arengu terviklikkust ja eeldab pidevat dialoogi ning kõrget usalduse taset (Kulderknup, 2017; Kõiv, 2020).

Erialadeülene ehk transdistsiplinaarne koostöö tähendab, et spetsialistid teevad tihedalt koostööd, jagavad teadmisi ja toetavad last ühiselt ning järjepidevalt. Näiteks võib õpetaja rakendada logopeedi soovitatud võtteid rühmategevustes, mis muudab toe lapse jaoks sujuvamaks ja pidevamaks (Lellsaar, 2024). Selline koostöö nõuab regulaarset suhtlust, vastastikust õppimist ja valmisolekut oma professionaalset tegutsemist kohandada.

Koostöövormide eristamine aitab mõista, millisel tasandil meeskond parasjagu tegutseb ning millist lähenemist on lapse vajadustest lähtuvalt vaja rakendada. Mitmedistsiplinaarses mudelis töötavad spetsialistid paralleelselt ja jagavad infot vaid piiratud mahu, multiprofessionaalses mudelis toimub juba regulaarsem arutelu ja tegevuste koordineerimine, samas kui transdistsiplinaarses mudelis kujuneb välja ühtne, jagatud vastutus lapse arengu toetamise eest (Karila & Kupila, 2023; Hong & Shaffer, 2015).

Koostööpõhine tugisüsteem tähendab, et spetsialistid, õpetajad ja lapsevanemad teevad koos tööd, et toetada lapse arengut ja aidata õpiraskuste korral. Selline süsteem võimaldab varakult märgata lapse vajadusi, rakendada ühtseid meetmeid ning pakkuda järjepidevat ja terviklikku tuge. Koostööpõhine tugisüsteem on alushariduse kvaliteedi üks võtmetegureid, kuna loob strateegilise raamistiku, mis toetab integreeritud ja koordineeritud lähenemist haridustöös (Kulderknup, 2017).

1.2 Tugispetsialistid ja nende ülesanded

Koolieelses lasteasutuses on tugispetsialistide töö kaasava hariduse rakendamisel keskse tähtsusega, sest just nemad aitavad kohandada õppekeskkonda ja toetada lapse individuaalseid vajadusi. Tugispetsialistid panustavad lapse arengu, õppimise ja igapäevase toimetuleku edendamisse, tehes tihedat koostööd õpetajate, lapsevanemate ja teiste meeskonnaliikmetega (Tugispetsialistide teenuse kirjeldus ja rakendamise kord, 2018). Nende töö kvaliteet ja kättesaadavus mõjutavad otseselt lapse edasist arengut ja õpimotivatsiooni. Varajane lapsepõlv on arenguliselt oluline periood, mille jooksul kujunevad lapse kognitiivsed, sotsiaalsed, emotsionaalsed ja keelelised oskused. Seetõttu on selles vanuses pakutaval toel ja sekkumistel oluline mõju lapse edasisele toimetulekule ning haridusteele (OECD, 2015; Ainscow, 2020).

Tugispetsialistide töö ei ole pelgalt individuaalne sekkumine, vaid osa laiemast meeskondlikust tugisüsteemist, mis toetab kaasava hariduse põhimõtete järjepidevat rakendamist. Tugimeeskonna olemasolu aitab õpetajatel paremini vastata laste erinevatele vajadustele ning tagab, et lapse arengut toetavad tegevused on koordineeritud ja järjepidevad (Rochovská, 2024; Ainscow, 2020). Tugispetsialistide töö jaguneb üldjoontes kolmeks põhivaldkonnaks – hindamine, sekkumine ja nõustamine –, mis moodustavad lapse toetamisel ühtse terviku (Talussaar jt, 2022).

Logopeedi roll koolieelses lasteasutuses on keskne, sest kõne areng mõjutab otseselt lapse õpioskusi, suhtlemist ja sotsiaalset toimetulekut. Logopeed hindab lapse kommunikatsioonivõimet, sh kõnemõistmist, hääldust, sõnavara, kõne sujuvust ja grammatiliste vormide kasutamist, ning vajadusel ka neelamisfunktsiooni. Hindamistulemused loovad aluse lapse kõnearenduse eesmärkide seadmiseks ja sobivate sekkumiste kavandamiseks (Talussaar jt, 2022; Padrik & Hallap, 2016). Logopeedi töö hõlmab diagnostikat, teraapiat ja nõustamist ning on tihedalt põimunud koostööga õpetajate ja teiste tugispetsialistidega, et tagada lapsele järjepidev ja igapäevaellu integreeritud tugi (Padrik & Hallap, 2016).

Eripedagoog hindab lapse arengutaset ja õpioskusi ning kavandab sekkumisi, mis toetavad lapse individuaalset õpirada. Tema töö ühendab teadmisi pedagoogikast, psühholoogiast ja sotsiaalpedagoogikast, võimaldades kohandada õppevara, õpetamisviise ja õpikeskkonda vastavalt lapse vajadustele (Kõrgesaar, 2024). Eripedagoogiline hindamine hõlmab lapse tunnetustegevust, õpioskusi, sotsiaalseid oskusi ja kommunikatsiooni. Saadud teabe põhjal määrab eripedagoog sobivad õppemeetodid ja tingimused, mis toetavad lapse arengut ja toimetulekut (Talussaar jt, 2022; Kõrgesaar, 2024). Eripedagoog on sageli keskne lüli lapse individuaalse õpiraja kujundamisel ning tugimeeskonna töö koordineerimisel.

Sotsiaalpedagoogi ülesandeks on hinnata lapse sotsiaalseid oskusi ja analüüsida tegureid, mis mõjutavad tema toimetulekut rühmas. Ta toetab lapse suhtlemisoskuste ja sotsiaalse pädevuse arengut ning kaardistab probleemid, mis takistavad lapsel osalemast õppe- ja kasvatustegevustes (Tugispetsialistide teenuse kirjeldus ja rakendamise kord, 2025, § 2 lg 3 p 4). Hindamisel kasutab sotsiaalpedagoog vaatlusi, vestlusi, sotsiomeetrilisi meetodeid ja küsimustikke, et mõista lapse sotsiaalset staatust ja suhteid rühmas. Vajadusel kaasab ta võrgustikuliikmeid, nagu õpetajaid, lapsevanemaid, lastekaitsetöötajaid või perearste

(Talussaar jt, 2022). Sotsiaalpedagoogi töö on eriti oluline rühma sotsiaalse kliima kujundamisel ja probleemide ennetamisel.

Psühholoogi ülesandeks on jälgida ja hinnata lapse psühholoogilist arengut ning tegureid, mis mõjutavad tema toimetulekut õppeprotsessis. Ta hindab lapse tunnetusprotsesse, emotsionaalset seisundit, isiksuseomadusi, vaimse tervise probleeme ning suhtlemis- ja käitumisoskusi (Tugispetsialistide teenuse kirjeldus ja rakendamise kord, 2025, § 2 lg 3 p 3). Psühholoog kasutab hindamisel standardiseeritud teste, küsimustikke, vaatlusi ja vestlusi ning teeb koostööd lapsevanemate ja õpetajatega, et mõista lapse arengut terviklikult. Hindamistulemused loovad aluse sobivate sekkumiste kavandamiseks, mis võivad hõlmata individuaalset või grupipõhist tööd, kriisitugi või õpetajate nõustamist (Talussaar jt, 2022; Ainscow, 2020).

Kõigi tugispetsialistide töö jaguneb kolmeks omavahel tihedalt seotud põhivaldkonnaks – hindamiseks, sekkumiseks ja nõustamiseks. Hindamine loob aluse lapse arenguliste vajaduste mõistmiseks ning võimaldab kavandada tõenduspõhiseid ja lapse individuaalset arengut toetavaid sekkumisi. Sekkumine hõlmab eesmärkide seadmist, tegevuste planeerimist ja nende elluviimist, arvestades lapse tugevusi, arengupotentsiaali ja toimetulekut igapäevastes olukordades. Nõustamine toetab lapsevanemaid, õpetajaid ja teisi meeskonnaliikmeid, aidates tagada, et lapsele pakutav tugi oleks järjepidev, koordineeritud ja ühtsete põhimõtete alusel rakendatud nii kodus kui lasteaias (Kõrgesaar, 2020; Talussaar jt, 2022). Tugispetsialistide nõustav roll on seetõttu oluline osa kaasava hariduse rakendamisest, sest see aitab kujundada õppija vajadusi arvestava, koostööd väärtustava ja arengut toetava õpikeskkonna, mis on kaasava hariduse üks keskseid alustalasid.

1.3 Tugispetsialistide vaheline koostöö lasteaias

Tugispetsialistide töö alushariduses on suunatud laste arengu ja heaolu toetamisele ning hariduskogemuse individuaalsele kohandamisele. Efektiivne koostöö tugispetsialistide, õpetajate, lapsevanemate ja teiste spetsialistide vahel võimaldab pakkuda terviklikku tuge, ennetada arenguraskusi ja toetada iga lapse erivajadusi. Koostöö ei ole üksikute tegevuste kogum, vaid pidev ja süsteemne protsess, mis eeldab ühist arusaama eesmärkidest ja rollidest. Selline koostöine lähenemine aitab kujundada õppijat toetava ja ühtsete põhimõtetega hariduskeskkonna (Kulderknup, 2017; Kõiv, 2020).

Lasteaia tasandil on oluline kujundada koostöökultuur, mis väärtustab avatud suhtlust, teadmiste jagamist ja ühist probleemilahendust. Juhtimismeeskonnad Soome varajases hariduses rõhutasid koostöö olulisust nii töötajate vahel kui ka väliste tugisüsteemidega, sealhulgas logopeedide, psühholoogide ja teiste spetsialistidega, kes pakuvad lapse arengut toetavaid teenuseid. Selline mitmeosaline partnerlus võimaldab sekkumiste planeerimist järjepidevalt, suurendab koostöö efektiivsust ning tagab, et kaasava hariduse põhimõtteid rakendatakse terviklikult ja koordineeritult, nõudes teadlikku juhtimist, regulaarseid arutelusid ja selgete vastutusrollide määratlemist. See näitab, et koostöö toimivus sõltub suuresti juhtkonna teadlikust toest ja meeskonna sisemisest usaldusest (Heiskanen & Karhu, 2023).

Koolieelses lasteasutuses täidavad tugispetsialistid mitmekülgseid ülesandeid, mille eesmärk on toetada lapse arengut, õppimist ja igapäevast toimetulekut. Nende töö keskendub lapse individuaalsete vajaduste mõistmisele ning sobiva toe pakkumisele nii kõne- ja suhtlemisoskuste, õpioskuste kui ka sotsiaal-emotsionaalse arengu valdkonnas. Tugispetsialistid aitavad vajadusel kohandada õpikeskkonda ja õpetamismeetodeid, toetavad rühma sotsiaalseid suhteid ning panustavad probleemide ennetamise ja lahendamisse. Samuti pakuvad nad lapsele emotsionaalset ja psühholoogilist tuge ning nõustavad lapsevanemaid ja õpetajaid, et tagada lapsele terviklik ja arengut soodustav keskkond. Tugispetsialistide töö ühendab individuaalse toe pakkumise lapsele ja meeskondliku koostöö, mis väljendub õpetajate ja lapsevanemate järjepidevas toetamisel (Tugispetsialistide teenuse kirjeldus ja rakendamise kord, 2018; Kõrgesaar, 2020).

Tugispetsialistide igapäevased tegevused on mitmekesised ja toetavad lapse arengut terviklikult. Nende töö hõlmab nii individuaalseid sekkumisi kui ka grupiviisiilisi tegevusi. Individuaalsetes tegevustes keskendutakse lapse eripäradele ja vajadustele, näiteks logopeedi kõnearendusharjutustele või eripedagoogi poolt pakutavale õpiabile, mis aitavad kujundada lapse suhtlemis-, mõtlemis- ja õpioskusi. Grupitööd väikestes rühmades toetavad laste sotsiaalset, tunnetuslikku ja suhtlemisalast arengut, pakkudes võimalust harjutada koostööd, eneseväljendust ja erinevate olukordadega toimetulekut. Sellised tegevused loovad lastele turvalise ja arendava keskkonna, kus sotsiaalsed oskused saavad järjepidevalt areneda (Lõoke, 2023).

Oluline osa tugispetsialistide tööst on nõustamine. Nad juhendavad õpetajaid ja lapsevanemaid, analüüsivad probleeme, pakuvad lahendusi ning jälgivad, kuidas kokkulepitud tegevuskava ellu viiakse. Samuti tehakse tihedat koostööd teiste spetsialistidega, jagades infot

ja koordineerides tegevusi, et luua lapse vajadustest lähtuv terviklik tugisüsteem. Nõustamine aitab tagada, et lapse toetamine toimuks järjepidevalt ja koordineeritult kõigi osapoolte vahel (Karila & Kupila, 2023).

Tugispetsialistide tegevus ei toimu isoleeritult, vaid on integreeritud rühma igapäevaelu. Logopeed annab õpetajale soovitusi rühmatöös, õpetaja jagab omakorda tagasisidet lapse igapäevase arengu kohta ning sotsiaalpedagoog ja psühholoog analüüsivad ühiselt, kas on vaja täiendavaid sekkumisi või muudatusi lapse toetamisel. Selline igapäevane koostöö aitab luua lapse arengut toetava ühtse ja järjepideva tugisüsteemi (Kikas, 2008)

Tugispetsialistid toetavad laste sotsiaalset, emotsionaalset ja kognitiivset arengut, aidates ennetada võimalikke raskusi ning pakkudes tuge nii erivajadustega lastele kui ka neile, kes vajavad täiendavat abi mõnes arenguvaldkonnas. Nende töö keskmes on iga lapse individuaalsete tugevuste märkamine ja arendamine, et soodustada terviklikku arengut. Tugispetsialistide panus aitab kujundada õppimist ja arengut toetava keskkonna, kus igal lapsel on võimalus areneda oma võimete kohaselt (Kulderknup, 2008).

Tugispetsialistid kasutavad erinevaid töövõtteid, näiteks koostavad lapsele individuaalseid arendusplaane ja pakuvad tema võimetest lähtuvaid õpitegevusi. Samal ajal tehakse rühma- ja gruppitöid, mis aitavad lastel õppida suhtlemist, koostööd ja sõprussuhteid. Õpikeskkonda kohandatakse vastavalt lapse vajadustele ning tagatakse vajalik tugi ka neile, kes vajavad rohkem abi. Oluline osa tugispetsialistide tööst on õpetajate ja lapsevanemate nõustamine, et laps saaks ühtset tuge nii lasteaias kui ka kodus. Nii toetatakse lapse arengut järjepidevalt ja erinevates keskkondades ühtsel viisil (Kõrgesaar, 2020).

Tugispetsialistid hindavad regulaarselt laste arengut, kasutades selleks teste, vaatlusi, küsimustikke ja tagasisidet. See aitab paremini mõista lapse arengut, planeerida sobivaid tegevusi ning vajadusel kohandada õpikeskkonda, et pakkuda tõhusat tuge. Regulaarne hindamine võimaldab märgata lapse arengus toimuvaid muutusi ja kohandada abi vastavalt tema vajadustele (Tugispetsialistide teenuse kirjeldus ja rakendamise kord, 2018).

Tugispetsialistide töö mõju ulatub kaugemale üksikust lapsest, mõjutades positiivselt kogu hariduskeskkonda. Professionaalne nõustamine, tõhus koostöö ja läbimõeldud töökorraldus aitavad tõsta alushariduse kvaliteeti ning toetada kaasava hariduse põhimõtteid. Hästi korraldatud tugi loob keskkonna, kus kõigil lastel on võrdsed võimalused õppimiseks ja arenguks. Tugispetsialistide panus aitab kujundada hariduskultuuri, mis toetab lapse arengut ning toimib ühtse ja kaasava süsteemina (Lõoke, 2023; Kulderknup, 2017).

2.UURIMISTÖÖ METOODIKA

2.1 Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused

Uurimistöö keskendub tugispetsialistide hinnangutele multiprofessionaalsele meeskonnatöö toimimise kohta koolieelses lasteasutuses. Töö eesmärk on selgitada tugispetsialistide hinnangute põhjal, kuidas multiprofessionaalne meeskonnatöö koolieelses lasteasutuses toimib ning millised tegurid seda toetavad või takistavad. Uuring põhineb tugispetsialistide kogemustel ja hinnangutel ning annab ülevaate nende vaatenurgast koostööpraktikatele.

Eesmärgi saavutamiseks sõnastati järgmised uurimisküsimused:

1. Kuidas tugispetsialistid mõistavad multiprofessionaalset meeskonnatööd koolieelses hariduses?
2. Kuidas koostöö mõjutab tugispetsialistide igapäevatööd ja otsuseid?
3. Milliseid väljakutseid ja võimalusi näevad tugispetsialistid multiprofessionaalses meeskonnatöös?
4. Milliseid ressursse ja tuge vajavad tugispetsialistid tõhusa koostöö loomiseks?

Esitatud uurimisküsimused loovad aluse tugispetsialistide kogemuste ja hinnangute analüüsimiseks ning aitavad esile tuua multiprofessionaalse koostöö tugevused ja arenguvajadused koolieelses hariduses.

2.2. Andmekogumise meetod

Bakalaureusetöö uurimuslik osa tugineb kvalitatiivsele uurimisviisile, mis võimaldas põhjalikult uurida tugispetsialistide kogemusi, tõlgendusi ja arusaamu nende loomulikus töökeskkonnas. Kvalitatiivse lähenemise valik tulenes uurimisküsimuste iseloomust, mis eeldasid sisukaid ja avatud vastuseid ning mille puhul ei olnud võimalik vastuste sisu ette määratlada (Virkus, 2016; Öunapuu, 2014).

Uuring on osa Erasmus+ rahvusvahelisest projektist SoSECE, mille eesmärk on kaardistada sotsiaalpedagoogilise toe vajadus ja kättesaadavus ning selle põhjal töötada välja meeskonnatöö mudel koolieelsesse haridusse (Lisa 2).

Andmete kogumiseks kasutati poolstruktureeritud intervjuusid, mis võimaldasid hoida vestlust kindlas raamistikus, kuid samas jätta osalejatele piisavalt vabadust oma kogemuste ja näidete avamiseks. Vajadusel esitati täpsustavaid küsimusi, et saada käsitletavatest teemadest põhjalikum ülevaade. Intervjuud viidi läbi eelnevalt kokkulepitud ajal ning privaatses ja rahulikus keskkonnas. Silmast silma kohtumised toimusid spetsialistide töökohtades, mis toetas avatud ja usaldusliku vestluse kujunemist. Osa intervjuudest viidi läbi telefoni teel, võimaldades osalejatel valida endale sobivaim viis osalemiseks. Enne intervjuu alustamist tutvustati osalejatele uurimistöö eesmärki, selgitati andmete kasutamise põhimõtteid ning küsiti teadlikku nõusolekut.

Intervjuu struktuur koosnes seitsmest teemaosast. Esmalt koguti taustateavet tugispetsialistide töö- ja hariduskogemuse kohta. Teine teemaosa keskendus multiprofessionaalse meeskonna rollile alushariduse kestliku arengu toetamisel. Kolmandas osas uuriti tugispetsialistide tööpraktikat ja seniseid koostöökogemusi, neljandas käsitleti koostöö mõju lastele ja peredele. Viiendas teemaosas keskenduti tugispetsialistide koolitusvajadustele ja kutsealasele arengule, kuuendas koguti osalejate arvamusi ja soovitusi ning seitsmendas käsitleti tugispetsialistide toetuse küsimust.

2.3. Uurimisprotseduuri kirjeldus ja andmeanalüüs

Uuringu läbiviimiseks võeti tugispetsialistidega ühendust e-kirja teel, tutvustades projekti eesmäärke, uuringu sisu ning osalemise tingimusi. Osalejatele selgitati, et kogutud andmeid kasutatakse rahvusvahelise võrdluse koostamiseks ning täienduskoolituse õppekava ja MOOC-kursuse väljatöötamiseks. Samuti anti teada, et uuringus osalemine võib pakkuda võimalust osaleda tulevikus projekti raames pakutavatel koolitustel. Tugispetsialistid, kes soovisid uuringus osaleda, edastasid oma kontaktandmed ning nendega võeti personaalselt ühendust intervjuu kokkuleppimiseks. Intervjueeritavad jaotati piirkondade kaupa, et kohtumiste korraldamine oleks sujuvam ning tagatud oleks mitmekülgne valim.

Intervjuud viidi läbi ajavahemikus 12.–28. veebruarini 2025. Kokku toimus 36 intervjuud, millest 26 viidi läbi silmast silma ning 10 telefoni teel, arvestades osalejate ajakava ja logistilisi võimalusi. Intervjuud toimusid projekti partnerite koostatud küsimustiku alusel, mis käsitles lapse arengu toetamiseks vajalikke pädevusi, koostöökogemusi, meeskonnatöö toimimist ning spetsialistide koolitusvajadusi. Intervjuude kestus varieerus 25–60 minutini. Intervjuud viidi läbi nii tugispetsialistide kui ka haridusspetsialistidega.

Intervjuude läbiviimiseks kasutati eelnevalt välja prinditud küsimusi, millele vastused märgiti intervjuu käigus käsitsi. Hiljem transkribeeriti intervjuud samuti käsitsi, mis võimaldas tagada andmete täpsuse ja töökindluse. Transkribeeritud materjali kogunes kokku 108 A4-lehekülge, millest Wordi vormistatud tekstina kujunes 80 lehekülge (kirjasuurus 12, kirjastiil Times New Roman, reavahe 1,5). Intervjuude transkribeerimise käigus kodeeriti osalejad ametipõhiste tähistega (nt logopeedid LOG1, LOG2; sotsiaalpedagoogid SP1, SP2; eripedagoogid EP1, EP2; psühholoogid PS1, PS2; KOV-i haridusspetsialistid KOVH1, KOVH2). Töös kasutatud tsitaadid esitati kaldkirjas. Intervjuuküsimused on esitatud lisas (Lisa 1).

Pärast intervjuude transkribeerimist (Laherand, 2008, lk 279) alustati andmete sisulist analüüsi, mis viidi läbi käsitsi. Enne analüüsi korrastati ja ühtlustati vastused ning valiti välja sisukamad tsitaadid, mis koondati Exceli tabelisse, et tagada andmete süstemaatiline töötlemine. Uuringus kasutati induktiivset sisuanalüüsi, mille käigus loeti tekst korduvalt läbi, eristati olulised mõtted, moodustati koodid ning nende põhjal kategooriad (Laherand, 2008, lk 291). Sarnased koodid koondati kategooriatesse, mille alusel sõnastati teemad, mis peegeldasid osalejate kogemusi ja hinnanguid ning seoti uurimisküsimustega. Selline lähenemine võimaldas esile tuua korduvad teemad ja mustrid ning mõista tegureid, mis mõjutavad tugispetsialistide koostöökogemusi koolieelses hariduses.

Andmete analüüs toimus kahe autori koostöös. Intervjuud loeti esmalt eraldi läbi, seejärel arutati ühiselt esile kerkinud mõtteid ja koode. Analüüsi käigus oli materjal mõlemal autoril pidevalt kättesaadav ning vajadusel otsiti lisainfot ja tehti täpsustusi. Tekste vaadati korduvalt üle, et jõuda ühisele arusaamale ja tagada analüüsi usaldusväärsus. Koostöö toimus regulaarselt nii telefoni teel kui ka vahetutel kohtumistel. Selline tööprotsess tagas analüüsi ühtsuse ja selguse ning võimaldas mõlemal autoril uurimistöösse võrdselt panustada.

Uuringu läbiviimisel lähtuti teadusuuringute eetilistest põhimõtetest. Osalejatele anti enne intervjuud selge ülevaade uuringu eesmärgist, andmete kasutamise põhimõtetest ning nende õigustest. Kõik osalejad andsid teadliku ja vabatahtliku nõusoleku ning neil oli õigus oma osalus igal ajal katkestada. Tagati osalejate anonüümsus ja andmete konfidentsiaalsus kogu uurimisprotsessi vältel ning kogutud andmeid kasutati üksnes uurimistöö eesmärkidel. Telefoniintervjuude puhul pöörati eritählepanu privaatsuse tagamisele, veendudes, et vestlused toimusid keskkonnas, kus kõrvalised isikud ei saanud neid pealt kuulata. Intervjuude transkriptsioone säilitati turvaliselt ning neid ei jagatud kolmandatele osapooltele.

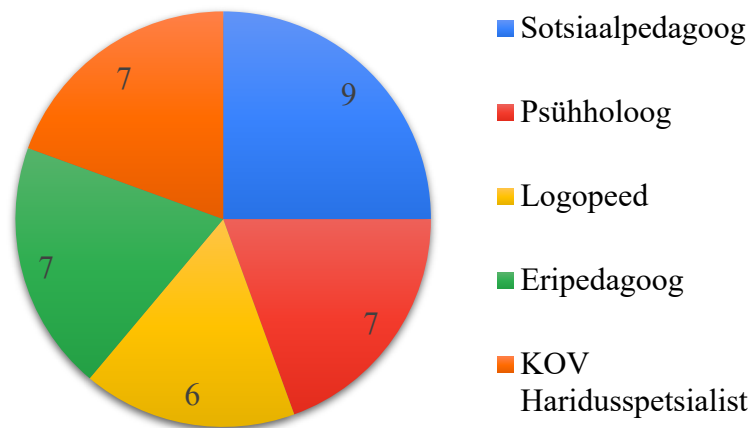
Uurimistulemused esitati viisil, mis ei võimalda osalejaid tuvastada. Kogutud andmeid säilitatakse vastavalt kehtivatele nõuetele viis aastat, seejärel need hävitatakse.

2.4 Uurimistöö valim

Uurimistöö valimi moodustasid tugispetsialistid, kellel on otsene ja praktiline kogemus multiprofessionaalse meeskonnatöoga lasteaias. Valimisse kaasati logopeede, eripedagooge, psühholooge, sotsiaalpedagooge ja kohaliku omavalitsuse haridusspetsialiste. Nende spetsialistide igapäevatöö eeldab tihedat koostööd õpetajate, juhtkonna ja teiste tugispetsialistidega, mis võimaldas uurida koostööd mitmekülgsest vaatenurgast.

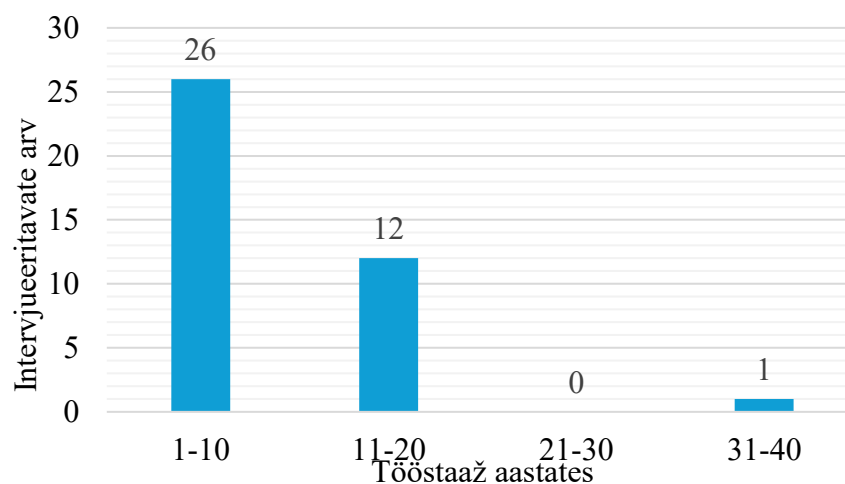
Osalejad valiti sihipäraselt, tuginedes nende ametialasele kogemusele ning valmisolekule jagada oma mõtteid ja praktilisi kogemusi. Nõusolek osalemiseks saadi õppejõudude vahendusel, kuna uurimisteema oli seotud Erasmus+ projektiga SoSECE, milles osales ka Eesti. Rakendatud meetod tagas uurimusele vajaliku eetilise aluse ning aitas luua usaldusliku keskkonna andmete kogumiseks.

Sihipärane valim võimaldas keskenduda teemadele, mis on olulised multiprofessionaalse meeskonnatöö arendamisel ja tõhustamisel alushariduse valdkonnas. Uuringus osales 36 tugispetsialisti seitsmest maakonnast: Valgamaalt, Pärnumaalt, Tartumaalt, Jõgevamaalt, Lääne-Virumaalt ja Harjumaalt. Osalejad jagunesid ametite lõikes järgmiselt (joonis 1), uuringus osales 9 sotsiaalpedagoogi, 7 psühholoogi, 6 logopeedi, 7 eripedagoogi ja 7 KOV-i haridusspetsialisti. Selline jaotus võimaldas saada mitmekülgse ülevaate erinevate tugispetsialistide rollidest ja kogemustest multiprofessionaalses meeskonnatöös.

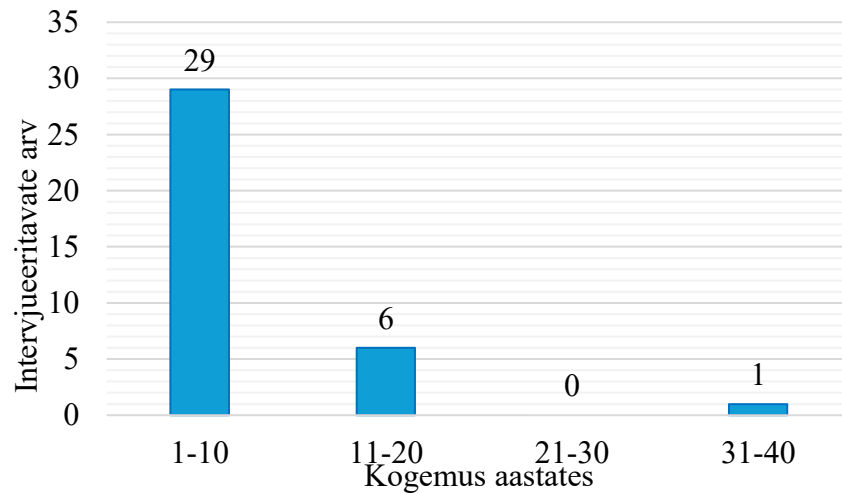
Joonis 1. Valimijaotus ametite lõikes

Intervjueeritavate tööstaaž alushariduse valdkonnas varieerus 2–35 aastani. Valimis oli nii lühikese staažiga spetsialiste (2 aastat – 2 osalejat; 3 aastat – 1; 4 aastat – 2) kui ka pikaajalise kogemusega töötajaid (10 aastat – 3; 15 aastat – 3; 18 aastat – 1; 35 aastat – 1). Tööstaaži aritmeetiline keskmine oli ligikaudu 12,5 aastat, mis näitab, et valimis olid esindatud nii alustavad kui ka väga kogenud spetsialistid.

Joonis 2. Intervjueeritavate tööstaaž

Varasem kogemus multiprofessionaalses meeskonnatöös ulatus samuti 2–35 aastani, hõlmates nii vähese kogemusega osalejaid (2 aastat – 2; 2,5 aastat – 1) kui ka pikaajalise koostöökogemusega spetsialiste (15 aastat – 1; 17 aastat – 1; 35 aastat – 1).

Joonis 3. Intervjueeritavate meeskonnatöö kogemus.

Multiprofessionaalse meeskonnatöö kogemuse keskmine oli 11 aastat. Valim oli mitmekesine ja teadlikult kokku pandud, mis võimaldas teha usaldusväärseid järeldusi ning uurida meeskonnatööd alushariduses erinevatest külgedest.

3. UURIMISTÖÖ TULEMUSED

Käesoleva lõputöö eesmärk oli selgitada tugispetsialistide hinnangute põhjal, kuidas multiprofessionaalne meeskonnatöö koolieelses lasteasutuses toimib ning millised tegurid seda toetavad või takistavad. Uurimistulemused on esitatud lähtuvalt uurimisküsimustest ning nende alusel kujunenud põhikategooriatest.

3.1 Tugispetsialistide vaade multiprofessionaalsele meeskonnatööle

Intervjuude analüüs näitas, et alushariduse tugispetsialistide arusaamad multiprofessionaalsest meeskonnatööst on ühtsed ning rõhutavad selle keskset rolli lapse arengu ja heaolu toetamisel. Kõik vastajad käsitlesid multiprofessionaalset koostööd vältimatu ja olulise tööviisina alushariduses ning ükski vastaja ei seadnud selle vajalikkust kahtluse alla. Vastajate hinnangul eeldab lapse mitmetahuline areng erinevate erialade teadmiste ja oskuste ühendamist, kuna ükski spetsialist ei suuda pakkuda lapsele terviklikku ja vajaduspõhist tuge iseseisvalt.

Multiprofessionaalset meeskonnatööd mõistetakse eelkõige lapsekeskse ja süsteemse protsessina, mis põhineb infovahetusel, ühisel eesmärgistamisel ning spetsialistide vahelisel usaldusel. Koostöö keskmesse asetatakse lapse individuaalsed vajadused ning selle olulisust seostatakse usalduslike suhete kujunemisega lapse, pere ja spetsialistide vahel. Omavalitsuse haridusspetsialist kirjeldas seda järgmiselt: *//Koostöö on alus usalduslike suhete loomisele nii lapse, pere kui kolleegidega. Ilma selleta ei saa kvaliteetset tuge pakkuda//* (KOVH 1). Multiprofessionaalset koostööd nähakse mitte ainult töökorraldusliku vajadusena, vaid ka kvaliteetse ja järjepideva toe eelduseks.

Varajase märkamise ja õigeaegse sekkumisega seostas multiprofessionaalset koostööd enamik vastajatest, sealhulgas kõik intervjueeritud psühholoogid ja sotsiaalpedagoogid ning paljud logopeedid. Vastajad rõhutasid, et koostöö võimaldab märgata lapse arengulisi eripärasid varakult ning rakendada sobivaid tugimeetmeid enne probleemide süvenemist. Psühholoogide hinnangul on varajane märkamine tihedalt seotud infovahetusega spetsialistide vahel. *//Varajane märkamine on võimalik ainult siis, kui info liigub ja spetsialistid räägivad omavahel//* (PS 2).

Sarnast seisukohta väljendasid ka sotsiaalpedagoogid, kes tõid esile õigeaegse abi mõju lapse arengule. *//Mida kiiremini laps enda arenguks vajalikku abi saab, seda kiiremad ja positiivsemad on muutused//* (SP 1). Logopeedid rõhutasid omakorda koostöö rolli lapse arengukeskkonna mõistmisel ning sekkumiste kohandamisel vastavalt lapse vajadustele. *//Koostöö aitab mul paremini mõista lapse arengukeskkonda ja kohandada sekkumisi//* (LOG 3). Tulemused näitavad, et multiprofessionaalse koostöö kvaliteet on otseselt seotud nii sekkumise õigeaegsuse kui ka selle tulemuslikkusega, võimaldades pakkuda lapsele sihipärast ja arengut toetavat abi.

Lapse tervikliku käsitlemise olulisust rõhutasid kolmandik vastanutest, kes tõid esile, et multiprofessionaalne meeskonnatöö aitab vältida lapse käsitlemist üksnes probleemikeskselt ning võimaldab näha last tervikuna. Nende hinnangul võimaldab erinevate spetsialistide koostöö ühendada mitmekesised vaatenurgad, mille kaudu on võimalik märgata nii lapse raskusi kui ka tugevusi. Vastajad tõid oma seisukohtades esile, et koostöö aitab avardada spetsialistide vaadet lapsele *//Koostöö aitab last näha paremini – mitte ainult tema probleeme, vaid ka seda, milleks ta võimeline on//* (KOVH 3).

Sarnast seisukohta väljendas ka psühholoog, kes rõhutas koostöö rolli lapse arengu hindamisel ning võimalike ekslike hinnangute vältimisel, märkides, et *//Koostöö aitab vältida valehindamisi ja suunata lapsi õigetele radadele õigel ajal//* (PSH 1). Multiprofessionaalne lähenemine võimaldab kujundada täpsema ja tasakaalustatuma arusaama lapse arengust, toetades lapse vajadustele vastavate ja põhjendatud sekkumiste kavandamist.

Multiprofessionaalse koostöö rolli spetsialistide professionaalses arengus rõhutas veerand vastanutest, eelkõige eripedagoogid ja psühholoogid. Nende hinnangul aitab koostöö reflekteerida oma tööd, laiendada erialaseid teadmisi ning arendada praktilisi oskusi. Vastajad tõid esile, et teiste spetsialistide kogemuste ja vaatenurkadega tutvumine toetab erialast enesearengut ja tõstab töö kvaliteeti, mida kinnitab ka eripedagoogi mõte, et *//teiste spetsialistide kogemused aitavad mul oma tööd paremini teha//* (EP 4). Seega käsitletakse multiprofessionaalset koostööd lisaks lapse arengu toetamisele ka olulise professionaalse õppimise ja kompetentsi arendamise vahendina.

Analüüsist ilmnes, et kõik vastajad käsitlevad multiprofessionaalset meeskonnatööd mitmetasandilise protsessina, kuhu on kaasatud erinevad osapooled. Kõige sagedamini nimetati meeskonna tuumikliikmetena lasteaiaõpetajat, logopeedi, eripedagoogi, psühholoogi

ja sotsiaalpedagoogi. Valdav osa vastajatest rõhutas ka juhtkonna rolli ning väiksem osa tõi esile lapsevanemate olulisuse. Üksikud vastajad nimetasid koostöö osana tervishoiutöötajaid. See viitab arusaamale, et lapse areng on tihedalt seotud nii haridus-, sotsiaal- kui ka tervishoiuvaldkonnaga ning eeldab laiapõhjalist ja süsteemset koostööd.

Kuigi kõik vastajad pidasid multiprofessionaalset koostööd oluliseks, ilmnese erinevused selle praktilise toimimise hindamisel. Osa vastajatest tõi esile, et koostöö ei toimi alati sisuliselt ning võib jääda formaalseks, kui puudub juhtkonna süsteemne tugi või selge töökorraldus. Kirjeldati olukordi, kus koostöö piirdub koosolekutega, kuid ei kajastu igapäevases praktikas. Lisaks juhtis ligikaudu kolmandik vastanutest tähelepanu infovahetuse kitsaskohtadele ning veidi enam kui veerand rõhutas ebaselget rollijaotust, mis raskendab koostöö sujuvat toimimist. Olulise probleemina nimetati ka tugispetsialistide nappust, mida tõi esile pool vastanutest, kuna see piirab koostöövõimalusi ning aeglustab lapsele vajaliku toe pakkumist.

Erinevate spetsialistide vaadete võrdlus näitab, et kuigi arusaam koostöö vajalikkusest on kõigil ühtne, erinevad rõhuasetused sõltuvalt erialast. Psühholoogid keskenduvad eelkõige infovahetusele ja hindamise täpsusele, logopeedid sekkumiste kohandamisele ja järjepidevusele, sotsiaalpedagoogid kiirele reageerimisele ja pere toetamisele ning eripedagoogid süsteemsele ja terviklikule lähenemisele lapse arengule.

Tugispetsialistid käsitlevad multiprofessionaalset meeskonnatööd alushariduses ühtse, lapsekeskse ja väsimatu tööviisina, mis võimaldab pakkuda lapsele terviklikku ja kvaliteetset tuge. Koostöö keskmes on lapse individuaalsed vajadused, varajane märkamine ning erinevate spetsialistide panuse ühendamise. Samas näitavad tulemused, et koostöö tegelik toimimine sõltub otseselt organisatsioonilistest tingimustest, sealhulgas ajast, ressurssidest ja juhtimisest, mis võivad selle tõhusust kas toetada või takistada.

3.2 Multiprofessionaalse meeskonnatöö mõju tugispetsialistide tööle

Vastuste kodeerimisel kujunesid välja neli omavahel seotud alakategooriat: koostöö mõju otsuste kvaliteedile ja lapse vajaduste mõistmisele, koostöö mõju tööülesannete ja vastutuse jaotumisele, koostöö mõju töökoormusele ning koostöö mõju spetsialisti professionaalsele enesetundele. Kuna üks vastus võis sisaldada mitut tähendusüksust, kajastuvad mõned vastused mitmes kategoorias.

Kõige sagedamini seostati multiprofessionaalset meeskonnatööd lapse vajaduste parema mõistmise ja täpsemate otsuste tegemisega, mida tõi esile enamik vastajatest. Vastajate hinnangul annab erinevate spetsialistide vaatenurkade ühendamine terviklikuma pildi lapse arengust, käitumisest ja tugivajadusest ning aitab kavandada põhjendatumaid sekkumisi. Selline koostöö vähendab riski, et otsused põhinevad üksnes ühe spetsialisti tähelepanekutel. *//Erinevate spetsialistidega töötades ja ühiselt arutades võimaldab mul näha last mitmekülgsemalt ja pakkuda talle täpsemat ning vajaduspõhist tuge//* (EP 7). Sarnane arvamus ilmnis ka psühholoogide ja logopeedide vastustes, kus koostööd kirjeldati kui võimalust siduda lapse emotsionaalne, sotsiaalne, õpialane ning kõne- ja keeleline areng. *//Koostöö aitab paremini mõista lapse vajadusi ja planeerida tõhusamat logopeedilist sekkumist. Samas suurendab see vastutust, sest pean arvestama kogu meeskonna infoga//* (LOG 5). Koostööd nähti eelkõige otsustusprotsessi kvaliteeti parandava tööviisina.

Teise olulise mõjuna tõi paljud vastajad esile, et koostöö võimaldab jagada vastutust ning vähendada olukordi, kus lapse muredega tegeleb üksnes üks spetsialist. Vastajate hinnangul muudab see töö tulemuslikumaks, kuna eri osapooled panustavad oma pädevuse piires ühise eesmärgi nimel. Eriti selgelt ilmnis see sotsiaalpedagoogide ja osade haridusspetsialistide vastustes. *//Erinevate erialade spetsialistidega koostöö vähendab enda tööülesannete hulka ja võimaldab jagada vastutust. Mitme erineva spetsialisti arvamus toetab minu enda tööd//* (SP 4). Samas ei ole vastutuse jagamine vastajate hinnangul alati praktikas täielikult toimiv. Mitmed vastajad rõhutasid, et kuigi ideaalina nähakse ühist vastutust, jääb tegelikkuses iga spetsialist sageli oma valdkonna piiridesse. *//Tekiks ühine jagatud vastutus. Praegu vastutab igaüks vaid oma valdkonna eest//* (KOVH 2). Võib järeldada, et koostöö loob eeldused vastutuse jagamiseks, kuid selle tegelik toimimine sõltub rolliselgusest ja kokkulepetest.

Olulise teemana kerkis esile ka see, et multiprofessionaalne koostöö ei vähenda töökoormust alati, vaid võib seda hoopis suurendada. Seda rõhutasid pooled vastajatest, kelle sõnul tähendab meeskonnatöö lisaks lapse toetamisele ka regulaarset suhtlemist, koosolekutel osalemist, teabe vahendamist, dokumenteerimist ning kokkulepitud tegevuste jälgimist. Eriti selgelt tuli see esile psühholoogide, sotsiaalpedagoogide ning omavalitsuse haridusspetsialistide vastustes. *//Erialadevaheline koostöö muudab töö terviklikumaks, kuid ka keerukamaks. Erinevate spetsialistide vaatenurgad aitavad mul paremini mõista lapse vajadusi ning kohandada psühholoogilist tuge vastavalt individuaalsetele eripäradele//* (PS 3). Sotsiaalpedagoogid kirjeldasid oma rolli sageli ühenduslüli funktsioonina, kus lisaks lapse otsesele toetamisele tuleb hoida sidet perede, õpetajate ja teiste spetsialistidega. *//Koostöö aitab mul paremini*

mõista lapse vajadusi ja pakkuda talle sihipärasemat tuge. Samas toob see kaasa suurema vastutuse – pean olema ühenduseks perede, õpetajate ja teiste spetsialistide vahel (SP 3). Ka omavalitsuse haridusspetsialistide vastustes ilmnes, et keeruliste juhtumite korral kandub märkimisväärne koordineerimiskoormus nende tööle, eriti olukordades, kus lasteaias puuduvad vajalikud tugispetsialistid või probleemid on jõudnud süsteemsele tasandile //Juhtumid on keerulised ning lasteaiad on aeg-ajalt tõesti väga hädas. Oodatakse KOV ametnikult võlurohtu. Tuled ümarlauale ja teed sekundiga lapse korda// (KOVH 4).

Koostöö toimimist ja selle mõju igapäevatööle mõjutasid märgatavalt ka erinevad süsteemsed piirangud. Mitmed vastajad seostasid oma töökoormuse ja otsustamise keerukuse otseselt tugispetsialistide nappuse, ajapuuduse või puuduliku koostööga teiste süsteemidega, eriti tervishoiuvaldkonnaga. Vastajate hinnangul ei seisne probleem üksnes spetsialistide vähesuses, vaid ka selles, et olemasolevad spetsialistid on ülekoormatud ning nende töökorraldus ei võimalda alati regulaarset ja sisulist koostööd. See ilmnes eri spetsialistide vastustes. Kui koostöö ei toimi või mõni vajalik osapool puudub, kandub lisakoormus teistele meeskonnaliikmetele ning see võib aeglustada lapsele vajaliku abi jõudmist. Samuti toodi välja, et tervishoiu ja haridusvaldkonna vaheline koostöö ei ole alati piisavalt sujuv, mistõttu jääb osa lapse toetamisest teiste spetsialistide kanda.

Analüüs näitas, et spetsialistide kogemused on sarnased, kuid erinevused tulenevad nende ametist. Psühholoogid tõid kõige rohkem esile, et koostöö mõjutab nende töömotivatsiooni, stressitaset ja enesekindlust oma töös. Nad kirjeldasid, et kui meeskonnatöö toimib hästi, on tööga rahulolu suurem, kuid kehv koostöö tekitab pigem pingeid ja ebakindlust. Logopeedid ja eripedagoogid nägid koostöö väärtust eelkõige selles, et nii saab paremini märgata lapse individuaalseid vajadusi ja teha täpsemaid sekkumisi. Sotsiaalpedagoogid rõhutasid aga oma rolli erinevate osapoolte ühendajana ning pidasid oluliseks vastutuse jagamist. Haridusspetsialistid käsitlesid koostööd rohkem laiemast vaatenurgast – nende jaoks on oluline, et süsteem toimiks, teenused oleksid kättesaadavad ja juhtumid hästi koordineeritud. Erinevate spetsialistide vaadetes vastuolusid ei olnud, kuid sama teemat nähti oma rollist ja tööülesannetest lähtuvalt veidi erinevalt.

Lisaks töökorralduslikele ja sisulistele küsimustele ilmnes vastustest, et multiprofessionaalne meeskonnatöö mõjutab ka spetsialistide enesetunnet oma töös. Osa vastanutest kirjeldas, et hästi toimiv koostöö loob turvatunde, toetab enesekindlust ning vähendab üksinda töötamise tunnet. Samas toodi esile, et ebaselge rollijaotus, vähene infovahetus ja koostöö katkendlikkus

võivad muuta töö emotsionaalselt koormavaks. Viidati sellele, et erinevad arusaamad spetsialistide vahel võivad koostööd raskendada ning tekitada pingeid meeskonnas. *//Erinev nägemus = vastuolu//* (EP 1).

Eriti selgelt ilmnes emotsionaalne koormus kohaliku omavalitsuse haridusspetsialistide vastustes, kus toodi esile töö intensiivsus ja ootuste suurus. *//...muu töö jääb tahaplaanile, sest 24/7 on vaja osaleda ümarlaual... juhtumid on keerulised ja emotsionaalselt koormavad... oodatakse kiireid lahendusi...//* (KOVH 2). Seega ei piirdu koostöö mõju üksnes lapse toetamise kvaliteediga, vaid ulatub ka spetsialistide tööheaoluni.

Tulemused näitavad, et multiprofessionaalne meeskonnatöö mõjutab tugispetsialistide tööd nii sisuliselt, korralduslikult kui ka emotsionaalselt. Ühelt poolt toetab see lapse vajaduste terviklikumat mõistmist, parandab otsuste kvaliteeti ja võimaldab vastutust jagada. Teiselt poolt eeldab see rohkem koordineerimist, ajakulu ja pidevat suhtlemist ning võib ressursside nappuse korral töökoormust suurendada. Seetõttu sõltub multiprofessionaalse meeskonnatöö mõju suurel määral sellest, kas koostööd toetavad selged rollid, piisavad ressursid, toimiv infovahetus ja organisatsiooniline tugi.

3.3 Tugispetsialistide väljakutsed ja võimalused multiprofessionaalses meeskonnatöös

Intervjuude põhjal selgub, et tugispetsialistide kogemused multiprofessionaalses meeskonnatöös on mitmekülgsed ning hõlmavad nii selgelt tajutavaid väljakutseid kui ka olulisi arenguvõimalusi. Kõik vastajad rõhutasid, et erialadevaheline koostöö on lapse arengu ja pere heaolu seisukohalt hädavajalik, kuid selle tegelik toimimine sõltub mitmest omavahel seotud tegurist. Vastustest ilmneb, et koostöö kvaliteeti ei mõjuta üksik probleem, vaid erinevate tingimuste koosmõju – eelkõige ressursside olemasolu, töökorraldus, info liikumine ning meeskonnaliikmete hoiakud.

Kõige sagedamini toodi vastajad esile tugispetsialistide puuduse, mida peeti peamiseks koostööd takistavaks asjaoluks. Spetsialistide vähesus suurendab olemasolevate töötajate töökoormust ning vähendab võimalusi regulaarselt ja süsteemselt koostööd teha. Sellises olukorras jääb meeskonnatöö sageli pealiskaudseks ning keskendub pigem kiiretele lahendustele kui lapse vajaduste põhjalikule analüüsile. Vastajate hinnangul on pidev spetsialistide puudus seotud ka suure töökoormuse ja pingelise töökeskkonnaga, mis omakorda suurendab läbipõlemise riski *//Pidev spetsialistide puudus, suur töökoormus, pingeline töö...*

läbipõlemise oht on suur// (SP 4). Samuti viitasid vastajad sellele, et tegemist ei ole üksnes asutusesisese probleemiga, vaid laiemate rahastamise ja korralduslike piirangutega, mis mõjutavad teenuste kättesaadavust. *//Alushariduses on piiratud rahalised vahendid, et toetada täiendavate spetsialistide palkamist...*// (KOVH 1). Tugispetsialistide puudusega on tihedalt seotud ajapuudus, mida nimetasid mitmed vastajad. Ajapuudus väljendub eelkõige selles, et spetsialistidel ei ole piisavalt aega regulaarseteks kohtumisteks ega juhtumite süvitsi arutamiseks. Vastustes rõhutati, et *//ajapuudus ... vähe aega koostöös*// (SP 2) ning *„puudub aeg süvitsi analüüsida laste vajadusi koos teiste spetsialistidega*// (EP 3) Kuigi meeskonnatööd peetakse oluliseks, ei ole see alati igapäevatoos piisavalt struktureeritud ega järjepidev. Samas ilmnes, et mõnes meeskonnas on suudetud koostöö paremini töökorraldusse integreerida, mis viitab sellele, et ajapuudus ei ole ainult töomahu küsimus, vaid seotud ka prioriteetide seadmise ja juhtimisega.

Kommunikatsiooniprobleeme tõi esile kolmandik vastanutest, rõhutades info liikumise ebaühtlust. Vastajate hinnangul ei pruugi oluline teave lapse arengu ja tugivajaduste kohta jõuda kõigi meeskonnaliikmeteni õigeaegselt, mis võib põhjustada sekkumiste hilinemist või ebaühtlast rakendamist. Üks vastaja tõi esile, et *//kommunikatsiooniprobleeme ... esineb, kui ei ole selgeid kokkuleppeid, kuidas teavet jagada*// (PS 1), samas kui teise hinnangul *//ei jagata infot lapse muutustest piisavalt kiiresti*// (LOG 2). Samas kirjeldasid mitmed vastajad ka toimivaid lahendusi, näiteks regulaarseid koosolekuid ja kokkulepitud suhtluskanaleid, mis aitavad infovahetust parandada. See näitab, et kommunikatsiooniprobleemid ei ole paratamatud, vaid sõltuvad suuresti meeskonna kokkulepetest ja töökorraldusest.

Erinevaid erialaseid lähenemisi nimetas takistusena veerand vastanutest. Mõnel juhul võib esineda hoiakuid, kus spetsialistid keskenduvad peamiselt oma valdkonnale, mis raskendab ühise arusaama kujunemist. Esile toodi hoiakuid, et *//mind huvitab ainult minu valdkond ... toimetan oma valdkonna sees*// (SP 3), mis viitab koostöö vähesele väärtustamisele. Samuti märgiti, et *//spetsialistid ei tunne üksteise töö sisu ega võimalusi*// (EP 2), mis võib takistada vastastikuse mõistmise ja usaldusliku koostöö tekkimist. Samas tõid mitmed vastajad esile, et just erinevate erialade koostöö võimaldab last terviklikumalt mõista ning leida mitmekülgsemaid lahendusi. Seega võib erialade erinevus toimida nii koostööd takistava kui ka toetava tegurina, sõltuvalt sellest, kuidas meeskond suudab erinevaid vaatenurki siduda.

Perede koostöövalmidusega seotud raskusi nimetas ligi veerand vastanutest. Vastustes kirjeldati olukordi, kus lapsevanemad ei tunnista lapse abivajadust või ei ole valmis

spetsialistide soovitusi järgima, mis võib takistada lapsele vajaliku toe rakendamist. Esile toodi *//Pered ei pruugi olla koostööks valmis ... spetsialistide pingutused ei jõua alati lapseni//* (SP 6). Samas ilmnes, et usaldusliku suhte kujunemisel paraneb ka perede koostöövalmidus, mis näitab, et tegemist on ajas muutliku protsessiga.

Rollide ja vastutuse ebaselgust tõi esile väiksem osa vastajatest. Kui meeskonnaliikmete ülesanded ei ole selgelt määratletud, võib see viia arusaamatuste, infolünkade ja töö dubleerimiseni. Kirjeldatud on olukorda küsimusega *//raskused rollide määratlemisel – kes mille eest vastutab?//* (KOVH 2), mis peegeldab ebaselgusest tulenevaid praktilisi probleeme koostöös. Samas näitasid vastused, et selge rollijaotus toetab koostöö sujuvust ning aitab vältida vastutuse hajumist. Tulemuste analüüs näitab, et enamik kirjeldatud väljakutsetest ei tulene üksikute spetsialistide puudulikest oskustest, vaid peegeldab laiemat süsteemset konteksti. See tähendab, et koostöö tõhusus sõltub eelkõige sellest, kuidas on korraldatud tööprotsessid, ressursid ja vastutusjaotus, mitte ainult individuaalsetest teguritest.

Vaatamata kirjeldatud raskustele nägid vastajad multiprofessionaalses meeskonnatöös ka selgeid võimalusi. Enam kui pooled vastajatest tõid esile, et koostöö võimaldab pakkuda lapsele terviklikku ja vajaduspõhist tuge, kuna erinevate spetsialistide teadmised ja pädevused täiendavad üksteist ning aitavad märgata lapse arenguvajadusi mitmekülgselt. Olukorda on kirjeldatud järgnevalt, kus *//Koostöö on sageli see, mis päästab lapse. Kui keegi märkab, keegi suunab ja keegi tegutseb, siis saavad asjad liikuma.//* (EP 1)

Lisaks rõhutasid mitmed vastajad, et koostöö toetab nende professionaalset arengut, võimaldades õppida teistelt spetsialistidelt ning avardada arusaama lapse arengust ja vajadustest. Vastajate hinnangul aitab tõhus koostöö kaasa ka keeruliste olukordade kiiremale ja tulemuslikumale lahendamisele. Seda kinnitab ka üks vastaja *//omavaheline info vahetamine on väga oluline ... võimalus lahendada keerulised olukorrad kiirelt ja kõigile sobilikul viisil//* (SP 8). Samuti tõid mitmed vastajad esile, et ühine arusaam lapse arengust võimaldab kavandada täpsemaid ja järjepidevamaid sekkumisi, mis toetavad lapse arengut ka pikemaajaliselt. Toodi esile, et *//ühised eesmärgid ja info jagamine ... aitavad lapse arengule oluliselt kaasa//* (EP 2).

Oluline on seejuures, et mitmed tegurid, mida osa vastajaid kogeb takistusena (näiteks ajapuudus või erialade erinevus), võivad teistes tingimustes toimida koostööd toetavate teguritena. See viitab, et multiprofessionaalse meeskonnatöö kvaliteet ei sõltu ainult olemasolevatest ressurssidest, vaid ka sellest, kuidas meeskond suudab oma koostööd

teadlikult kujundada ja arendada. Multiprofessionaalne meeskonnatöö alushariduses on pidevas muutumises olev protsess, kus raskused ja võimalused on omavahel seotud. Hea koostöö eeldab lisaks ressurssidele ka selget töökorraldust, toimivat suhtlust ja ühist arusaama lapse toetamisest. Kui need tingimused on täidetud, on võimalik pakkuda lapsele järjepidevat ja terviklikku tuge ning toetada ka pere heaolu.

3.4 Tugispetsialistide vajadused multiprofessionaalse meeskonnatöö arendamisel

Intervjuude põhjal selgus, et tugispetsialistid näevad multiprofessionaalse meeskonnatöö arendamisel mitmeid omavahel seotud vajadusi. Need puudutavad nii spetsialistide ettevalmistust, töökorraldust, tugisüsteemide toimimist kui ka meeskonnakultuuri. Analüüs hõlmas kõiki intervjuusid ning samad teemad tulid erineval määral esile kõigi vastajate kirjeldustes. Kuigi kõik vastajad pidasid koostööd lapse arengu ja pere toetamise seisukohalt väga oluliseks, ei võimalda praegused tingimused seda alati järjepidevalt ja sisuliselt ellu viia. Vastustest ilmnes, et tegemist ei ole üksikute probleemidega, vaid laiemate süsteemsete kitsaskohtadega.

Ühe olulise vajadusena tõusis esile erialadevahelist koostööd käsitlevate koolituste vähesus. Mitmed vastajad märkisid, et nad ei ole osalenud otseselt multiprofessionaalset koostööd käsitlevatel koolitustel, mistõttu peeti vajalikuks vastavasisuliste täienduskoolituste suuremat kättesaadavust. Ühe vastaja kirjeldus oli *//konkreetselt sellist koolitust ... heaks erialaseks koostööks, ei ole osalenud//* (KOVH 1). Samas viidati ka laiemale koolitusvajadusele *//oluline on teha erinevatele spetsialistidele ühiseid koolitusi//* (SP 5), mis aitaksid kujundada ühist arusaama ja tugevdada koostööoskusi. Samas tõid paljud vastajad esile, et nad on osalenud erinevatel koostööd toetavatel koolitustel ning omandanud sealt kasulikke teadmisi eelkõige suhtlemise ja meeskonnatöö valdkonnas. See viitab sellele, et kuigi koostööalaseid koolitusi pakutakse, ei vasta nende sisu alati täielikult spetsialistide vajadustele ja praktilistele ootustele. Lisaks rõhutasid mitmed vastajad vajadust järjepideva professionaalse arengu toetamise järele, tuues esile tööalase nõustamise, mentorluse ning kogemusvahetuse olulisuse. Vastajate hinnangul toetavad ühised arutelud ja kogemuste jagamine nii professionaalset arengut kui ka meeskonnasisest koostööd. Esile toodi, et *//korraldame aruteluringe, kus meeskonnaliikmed saavad kogemusi jagada ja üksteiselt õppida//* (PS 2), mis toetab nii professionaalset arengut kui ka koostööd.

Töökorralduslike vajaduste hulgas tõusis kõige selgemalt esile ajapuudus, mida tõid välja paljud vastajad. Kuigi ühiseid arutelusid ja regulaarset koostööd peetakse lapse toetamise seisukohalt oluliseks, ei võimalda suur töökoormus neid alati piisavalt sageli ega piisava põhjalikkusega läbi viia. See omakorda võib piirata koostöö tõhusust ning vähendada võimalusi lapse vajaduste terviklikuks käsitlemiseks. Vastaja kirjeldas *//Kui meil oleks rohkem aega, saaksime palju rohkem arutada ja planeerida, kuidas last paremini toetada//* (PS 3). Samuti toodi esile, et *//töökorraldus ei soodusta sageli ühishõupidamisi ... need toimuvad liiga harva//* (SP 10), mis mõjutab koostöö järjepidevust.

Ajapuudus on tihedalt seotud ka rollide ja vastutuse selgusega, mille olulisust rõhutasid paljud vastajad. Vastajate hinnangul võib tööülesannete ebaselge jaotus põhjustada segadust, infolünki ning töö dubleerimist, mis omakorda raskendab tõhusa koostöö toimimist. Selgete rollide ja vastutusalade määratlemist peetakse oluliseks eelduseks sujuvale infovahetusele ning eesmärgipärasele meeskonnatööle. Seda kinnitavad ka vastajate kommentaarid *//Raskused rollide määratlemisel – kes mille eest vastutab?//* (KOVH 2), samuti märgiti, et *//spetsialistid ei tunne alati üksteise töö sisu//* (EP 2), mis nende hinnangul raskendab koostöö sujuvat toimimist.

Olulise teemana kerkis esile ka tugisüsteemide arendamise vajadus, millele viitasid mitmed vastajad. Vastajate hinnangul ei ole süsteem alati piisavalt sidus ning erinevate teenuste vaheline koostöö võib olla killustunud. See muudab abi saamise keeruliseks nii spetsialistidele kui ka peredele. Seetõttu peeti oluliseks *//ühe ukse“ põhimõtet, kus laps ja pere saaksid vajalikku tuge koordineeritult ühest kohast, nagu kirjeldati: „lapsevanema jaoks üks uks ... kust saab kogu abi ja toe//* (KOVH 3). Samuti viidati, et *//süsteemi killustatus ... takistab kiiret suhtlust//* (SP 9), mis omakorda vähendab koostöö tõhusust.

Lisaks rõhutasid vastajad vajadust paremate infovahetuskanalite järele, mis aitaksid tagada kiire ja selge info liikumise spetsialistide vahel. Näiteks toodi esile, et *//sageli ei jagata infot piisavalt kiiresti//* (LOG 2), kuid samas nähti lahendusena *//digilahendused võiksid olla paremini kasutuse//* (SP 5). Samuti tõid paljud vastajad esile materiaalsete ja tehnoloogiliste ressursside vajaduse, näiteks õppematerjalide, hindamisvahendite ja digilahenduste osas, mis toetaksid nii lapse arengu jälgimist kui ka koostööd.

Meeskonnakultuuri olulisust rõhutasid paljud vastajad. Nende hinnangul eeldab tõhus koostöö avatud suhtlust, vastastikust austust ning valmisolekut arvestada teiste spetsialistide teadmiste ja vaatenurkadega. Vastajad leidsid, et toimiva koostöö eelduseks on osapoolte valmisolek

aktiivselt panustada ning ühiselt eesmärkide nimel tegutseda. Nimetati, et *//koostöö toimib siis, kui osapooltel on valmidus ja soov teha koostööd//* (SP 8). Samuti peeti oluliseks ühiste eesmärkide seadmist, mida kirjeldati kui *//ühise eesmärgi poole püüdlemist//* (EP 2). Vastajate hinnangul aitab see vältida olukordi, kus spetsialistid tegutsevad küll sama lapse toetamise nimel, kuid mitte ühtse meeskonnana.

Tulemused näitavad, et erinevad koostööga seotud vajadused on omavahel tihedalt seotud. Tõhus koostöö ei ole võimalik ilma piisava aja, selgete rollide ja toimiva infovahetusega. Samuti mõjutavad koostöö kvaliteeti nii olemasolevad ressursid kui ka meeskonnaliikmete hoiakud ja valmisolek koostööd teha. Uuringu tulemused näitavad, et multiprofessionaalse meeskonnatöö arendamiseks on vaja terviklikku lähenemist, kus arvestatakse nii spetsialistide oskuste, töökorralduse kui ka süsteemi toimimisega. Oluliseks peetakse piisavate ressursside olemasolu, selgeid kokkuleppeid ning toetavat koostöökultuuri, mis aitab tagada lapsele järjepideva ja kvaliteetse toe.

4. ARUTELU

Käesoleva uurimistöö eesmärk oli selgitada, tugispetsialistide hinnangute põhjal, kuidas multiprofessionaalne meeskonnatöö koolieelses lasteasutuses toimib ning millised tegurid seda toetavad või takistavad. Tulemused näitasid, et kuigi arusaam koostöö vajalikkusest on vastajate seas ühtne, on selle praktiline rakendumine märksa mitmekesisem ning sõltub mitmete omavahel seotud tegurite koosmõjust. Sarnasele järeldusele on jõudnud ka Karila ja Kupila (2023), kelle hinnangul on multiprofessionaalne koostöö alushariduse keskne osa, kuid selle kvaliteet sõltub tugevalt kontekstist ja töökorraldusest.

Kõik vastajad pidasid multiprofessionaalset meeskonnatööd oluliseks, mis viitab sellele, et koostöö vajalikkus on alushariduse valdkonnas selgelt teadvustatud. Samas ei tähenda see automaatselt, et koostöö toimiks igapäevases praktikas järjepidevalt ja sisuliselt. Tulemuste põhjal võib järeldada, et multiprofessionaalset meeskonnatööd mõistetakse eelkõige lapsekeskse protsessina, mille keskmes on lapse individuaalsed vajadused, areng ja heaolu. Koostööd ei käsitleta pelgalt töökorraldusliku tegevusena, vaid selle kaudu nähakse võimalust pakkuda lapsele terviklikku ja mitmekülgset tuge. Selline käsitlus on kooskõlas kaasava hariduse põhimõtetega, mille kohaselt toetatakse lapse arengut erinevate spetsialistide koostöös (Nelis & Pedaste, 2023).

Eriti selgelt tuli esile koostöö roll varajases märkamises ja õigeaegses sekkumises. Enamik vastajaid seostas multiprofessionaalset koostööd otseselt lapse arenguliste vajaduste varajase tuvastamisega. Samas ilmnes, et erinevad spetsialistid rõhutavad selle juures erinevaid aspekte: psühholoogid ja sotsiaalpedagoogid seostavad koostööd enam infovahetuse ja kiire reageerimisega, logopeedid ja eripedagoogid keskenduvad rohkem sekkumiste täpsusele ja kohandamisele. See ei viita vastuolule, vaid pigem sellele, et koostöö tähendus kujuneb vastavalt spetsialisti rollile ning kogemusele. Selline mitmekesine vaade võib olla koostöö tugevus, kuna võimaldab last hinnata ja toetada erinevatest vaatenurkadest, mida on rõhutatud ka varasemates käsitlustes (Aardevälja jt, 2019).

Tulemused näitasid, et multiprofessionaalne koostöö aitab vältida lapse käsitlemist üksnes probleemikeskselt. Mitmed vastajad rõhutasid lapse tervikliku käsitluse olulisust, tuues esile, et erinevate spetsialistide koostöö võimaldab näha lisaks raskustele ka lapse tugevusi ja arengupotentsiaali. Selline lähenemine toetab kaasava hariduse eesmärki näha last kui tervikut, mitte üksikute raskuste kogumit (Nelis & Pedaste, 2023).

Multiprofessionaalse meeskonnatöö mõju ei piirdu üksnes lapse toetamisega, vaid ulatub ka spetsialistide igapäevatöösse. Enamik vastajaid leidis, et koostöö aitab paremini mõista lapse vajadusi ja parandab otsuste kvaliteeti. Samas tõid mitmed esile, et kuigi vastutuse jagamine on koostöö üks eesmärgi, ei realiseeru see alati praktikas. See viitab erinevusele koostöö ideaali ja tegeliku toimimise vahel. Kuigi koostööd nähakse ühise vastutusena, jääb see sageli erialapõhiseks, mis võib vähendada selle tõhusust. Sarnasele probleemile on viidanud ka Kõrgesaar (2020), kes toob esile, et rollide ebaselgus ja vastutuse hajumine on üheks peamiseks koostööd takistavaks teguriks.

Oluline on ka see, et multiprofessionaalne koostöö ei vähenda alati töökoormust, vaid võib seda hoopis suurendada. Mitmed vastajad rõhutasid, et koostöö eeldab lisaks otsesele tööle lapsega ka pidevat suhtlemist, koosolekutel osalemist, dokumenteerimist ning erinevate tegevuste koordineerimist. See näitab, et koostöö on ajamahukas protsess, mis vajab teadlikku planeerimist ja organisatsioonilist tuge. Nende tingimuste puudumisel võib koostöö kujuneda lisakoormuseks, mitte toetavaks tööviisiks.

Need järeldused on tihedalt seotud ka väljakutsetega, mida tugispetsialistid oma töös kogevad. Kõige sagedamini toodi esile tugispetsialistide puudus, mis suurendab töökoormust ning piirab võimalusi koostööd regulaarselt ja süsteemselt ellu viia. Sellega on seotud ka ajapuudus, mida nimetasid paljud vastajad. Need tulemused kinnitavad ka Riigikontrolli (2020) järeldusi, mille kohaselt on ressursipuudus üks peamisi mõjureid, mis takistab tugiteenuste kättesaadavust ja koostöö toimimist.

Lisaks toodi esile kommunikatsiooniprobleeme ning rollide ebaselgust. Need tulemused viitavad sellele, et koostöö kvaliteet sõltub suurel määral sellest, kuidas on korraldatud info liikumine ja tööjaotus. Kui need ei ole selged, võib koostöö muutuda katkendlikuks ning mõjutada lapsele pakutava toe järjepidevust. Samas ilmnes, et toimivate kokkulepete ja toetava juhtimise korral on võimalik neid probleeme vähendada, mis näitab, et tegemist ei ole paratamatute takistustega, vaid arendamist vajavate valdkondadega.

Tulemustest ilmnes, et mitmed asjaolud, mida osa vastajaid tajus takistusena, käsitleti teiste vastajate poolt võimalustena. Näiteks erialade erinevust peeti mõnel juhul koostööd rakendavaks, samas kui paljud vastajad tõid esile, et erinevate spetsialistide vaatenurgad võimaldavad pakkuda lapsele terviklikumat tuge. See näitab, et koostöö kvaliteet ei sõltu ainult olemasolevatest tingimustest, vaid ka sellest, kuidas meeskond neid tõlgendab ja kasutab.

Sarnane seos ilmnes ka vajaduste analüüsis. Mitmed vastajad tõid esile, et nad ei ole saanud piisavat ettevalmistust multiprofessionaalseks koostööks, samas kui osa vastajatest olid osalenud vastavatel koolitustel. See näitab, et olemasolevad koolitusvõimalused ei vasta alati spetsialistide praktilistele vajadustele. Lisaks rõhutati pideva professionaalse toe, näiteks supervisiooni ja mentorluse vajadust, mis on kooskõlas Karila ja Kupila (2023) seisukohaga, et multiprofessionaalne koostöö eeldab pidevat õppimist ja arengut.

Ajapuudus kui oluline kitsaskoht tuli samuti selgelt esile, mis kinnitab, et tegemist ei ole üksnes tajutud probleemiga, vaid reaalse töökorraldusliku väljakutsega. Samuti rõhutati selgema rollijaotuse vajadust ning tugisüsteemide arendamise olulisust. Need tulemused näitavad, et väljakutsed ja vajadused on omavahel seotud – probleemid, mida spetsialistid kogevad, kajastuvad otseselt nende ootustes ja ettepanekutes.

Oluliseks järelduseks on see, et multiprofessionaalse meeskonnatöö kvaliteet ei sõltu üksnes spetsialistide individuaalsetest oskustest, vaid eelkõige süsteemsetest ja organisatsioonilistest tingimustest. Tõhus koostöö eeldab piisavaid ressursse, selget töökorraldust, toimivat infovahetust ning toetavat juhtimiskultuuri. Nende tingimuste puudumisel võib koostöö jääda formaalseks, isegi kui spetsialistid ise seda oluliseks peavad.

Multiprofessionaalne meeskonnatöö alushariduses on mitmetahuline protsess, mille toimimine sõltub paljude tegurite koosmõjust. Ühelt poolt võimaldab see pakkuda lapsele terviklikku, õigeaegset ja vajaduspõhist tuge, kuid teisalt seab see spetsialistidele lisakoormuse ning eeldab hästi toimivat töökorraldust. Seetõttu ei sõltu koostöö tulemuslikkus ainult spetsialistide oskustest, vaid ka sellest, millised on töötingimused ja kuidas koostööd organisatsioonis toetatakse. Just nende tingimuste koosmõju määrab, kas koostöö toimib sisuliselt või jääb pigem formaalseks.

KOKKUVÕTE

Käesoleva uurimistöö eesmärk oli selgitada tugispetsialistide hinnangute põhjal, kuidas multiprofessionaalne meeskonnatöö koolieelses lasteasutuses toimib ning millised tegurid seda toetavad või takistavad. Eesmärgi saavutamiseks püstitati uurimisküsimused, mis keskendusid multiprofessionaalse meeskonnatöö mõistmisele, selle mõjule tugispetsialistide igapäevatööle, koostööga seotud väljakutsetele ja võimalustele ning koostöö arendamiseks vajalikele ressurssidele ja toele. Teoreetilises osas käsitleti kaasava hariduse põhimõtteid, multiprofessionaalse meeskonnatöö olemust ning tugispetsialistide rolli alushariduses. Rõhutati koostöö tähtsust lapse arengu toetamisel, tuues esile varajase märkamise, ühise eesmärgistamise ja tõhusa infovahetuse keskse rolli.

Andmed koguti kvalitatiivse uurimuse käigus poolstruktureeritud intervjuude abil. Uuringus osalesid tugispetsialistid mitmest maakonnast, mis võimaldas saada mitmekesise ülevaate nende kogemustest ja hinnangutest. Valitud metoodika osutus sobivaks, võimaldades süvitsi mõista multiprofessionaalse meeskonnatöö tähendust ja toimimist praktikute vaatenurgast. Uurimistulemused näitasid, et multiprofessionaalset meeskonnatööd käsitletakse eelkõige lapsekeskse protsessina, mille eesmärk on pakkuda lapsele terviklikku ja vajaduspõhist tuge. Koostöö toetab lapse arenguliste vajaduste varajast märkamist, aitab kujundada terviklikumat arusaama lapsest ning võimaldab kavandada tõhusamaid sekkumisi. Samas ilmnes, et koostöö praktiline toimimine ei ole alati järjepidev ning sõltub mitmetest omavahel seotud asjaoludest. Ühelt poolt toetab koostöö otsuste kvaliteeti ja võimaldab vastutuse jagamist, teisalt eeldab see märkimisväärset ajakulu, koordineerimist ja pidevat suhtlust, mis võib suurendada töökoormust.

Koostööd takistavate asjaoludena tõusid esile eelkõige tugispetsialistide nappus, ajapuudus, ebaselge rollijaotus ning puudulik infovahetus. Samal ajal ilmnes, et need samad omadused võivad sobivate tingimuste korral kujuneda ka koostööd toetavateks võimalusteks, näiteks mitmekesiste erialaste vaatenurkade kaudu lapse terviklikumal toetamisel. See viitab, et multiprofessionaalse koostöö kvaliteet ei sõltu üksnes olemasolevatest ressurssidest, vaid ka nende teadlikust rakendamisest ja meeskonnasisestest kokkulepetest.

Uurimistöö eesmärk saavutati ning uurimisküsimustele leiti sisukad vastused. Uuringu väärtus seisneb selles, et see toob esile nii multiprofessionaalse koostöö tugevused kui ka kitsaskohad ning loob aluse praktilisteks arendusettepanekuteks. Tõhusa koostöö toetamiseks on vajalik

tagada piisavad ressursid, selge töökorraldus, toimiv infovahetus ning süsteemne professionaalne tugi. Samuti on oluline arendada koostöökultuuri, mis põhineb vastastikusel usaldusel ja avatud suhtlusel. Erilist tähelepanu vajab tugikoordinaatori (TUKO) roll, mis on paljudes omavalitsustes alles kujunemisjärgus, kuid millel on oluline võimekus multiprofessionaalse koostöö koordineerimisel ja süsteemsel toetamisel, mistõttu on vajalik edasistes uuringutes keskenduda selle rolli sisule ja mõjule koostöö toimimisel.

Uurimistulemuste põhjal on võimalik teha mitmeid ettepanekuid multiprofessionaalse koostöö arendamiseks alushariduses. Eelkõige näeme, et oluline on suurendada tugispetsialistide kättesaadavust. Sellest tulenevalt teeme ettepaneku Tartu Ülikoolile suurendada tugispetsialistide erialade õppekohtade arvu ning avada vastavad õppekavad Tartu Ülikooli Narva kolledžis, et parandada spetsialistide kättesaadavust erinevates Eesti piirkondades. Lisaks teeme ettepaneku haridusasutuste juhtkondadele pöörata rohkem tähelepanu töökorraldusele, et toetada tugispetsialistide vahelist regulaarset ja sisulist koostööd. Selleks on oluline luua võimalused ühisteks aruteludeks ning tagada selge rollijaotus meeskonnas. Edasiste uurimisvõimalustena näeme, et tulevikus oleks oluline kaasata uuringusse ka teised osapooled, näiteks õpetajad ja lapsevanemad, et saada terviklikum ülevaade multiprofessionaalse koostöö toimimisest alushariduses.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Aardevälja, K., Chiaromonte, M., Degtjov, I., Ergma, E., Korsten, P., Perova, K. & Viitpoom, K. (2019). *Erinevate õppijate toetamine õpetaja ja tugispetsialisti koostöös*. SA Innove. https://api.hp.edu.ee/sites/default/files/inline-files/ERINEVATE-OPPIJATE-TOETAMINE_2019.pdf
- Ainscow, M. (2020). Promoting inclusion and equity in education: lessons from international experiences. *Nordic Journal of Studies in Educational Policy*. https://atrico.org/wp-content/uploads/2019/11/Promoting-inclusion-and-equity-in-education-lessons-from-international-experiences.pdf?utm_source=chatgpt.com
- Alusharidusseadus. (2025). Riigi Teataja. <https://www.riigiteataja.ee/akt/101072025002> (vaadatud 05.11.2025)
- Heiskanen, N., Karhu, A., Savolainen, H., & Närhi, V. (2023). Implementing positive behaviour intervention and support in Finnish early childhood education and care: Leadership team's perspective. *European Journal of Special Needs Education*, 39 (2), 265–280. <https://doi.org/10.1080/08856257.2023.2207057>
- Hong, S. H., & Shaffer, L. (2015) Transdisciplinary Teaming in Early Intervention: A Review of the literature. *Journal of Early Childhood Education*, 3 (1), 58–69. <https://digitalcommons.pace.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1028&context=perspectives>
- Häidkind, P. & Oras, K. (2016). Kaasava hariduse mõiste ning õpetaja ees seisvad ülesanded lasteaedades ja esimeses kooliastmes. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri*, 4 (2), 60–88.
- Häidkind, P. & Soodla, P. (2024). *Erivajadustega õppijad Eesti haridussüsteemis: märkamine, hindamine ja õpetamine*. Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Karila, K. & Kupila, P. (2023). *Multi-professional teamwork in Finnish early childhood education*. file:///C:/Users/Kasutaja/Downloads/Multi-professional_teamwork_in_Finnish_early_child.pdf (vaadatud 20.09.2025)
- Kikas, E. (2008). *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*. TÜ Kirjastus.
- Kivirand, R., Leijen, Ä., Lepp, L. & Malva, L. (2020). Kaasava hariduse tähendus ja tõhusa rakendamise tegurid Eesti kontekstis: õpetajaid koolitavate või nõustavate spetsialistide vaade. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri*, 8 (1), 48–71. <https://doi.org/10.12697/eha.2020.8.1.03> (vaadatud 25.10.2025)
- Kukk, K. (2007). Erivajadustega õpilane ja kaasav haridus. M. Kadakas (toim), *Erivajadustega lapse ja noore toetamise võimalusi hariduse omandamisel* (lk 19–22). Tallinn: Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus.
- Kulderknup, E. (2008). *Lapse arengu hindamine ja toetamine*. Kirjastus Studium.
- Kõrgesaar, J. (2020). *Sissejuhatus hariduslike erivajaduste käsitusse*. (3. tr). Tartu Ülikooli Kirjastus.

Kõrgesaar, J. (2024). Eripedagoogika kui eriala, selle põhimõisted ja areng. In P. Häidkind & P. Soodla (Toim.), *Erivajadustega õppijad Eesti haridussüsteemis: märkamine, hindamine ja õpetamine* (lk 78–85). Tartu Ülikooli Kirjastus.

Laherand, M.-L. (2008). Kvalitatiivne uurimisviis. Kirjastus Infotrükk

Leijen, Ä. (2024). Kaasav haridus. Tartu Ülikooli Kirjastus.

Lellsaar, K. (2024). *Tugispetsialistide ja õpetajate koostöö kaasava alushariduse tingimustes* (Magistritöö). Tartu Ülikool. <https://hdl.handle.net/10062/95385> (vaadatud 14.11.2025)

Lõoke, E. (2023). *Tugispetsialistide vajalikkus koolieelsetes lasteasutustes*. Tallinna Tehnikakõrgkool.

Nelis, P. & Pedaste, M. (2020). Kaasava hariduse mudel alushariduse kontekstis: süstemaatiline kirjandusülevaade. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri*, 8 (2), 138–163. <https://doi.org/10.12697/eha.2020.8.2.06>

Nelis, P., Pedaste, M., & Šumane, C. (2023). Kaasava hariduse rakendamine Eesti lasteaedades kaasava hariduse teoreetilise mudeli põhjal: juhtumiuuring. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri*, 11 (1), 51. <https://ojs.utlib.ee/index.php/EHA/article/view/eha.2023.11.1.03/17030>

OECD (2015). *Starting Strong IV: Monitoring Quality in Early Childhood Education and Care*. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2015/10/starting-strong-iv_g1g530b3/9789264233515-en.pdf?utm_source=chatgpt.com

Padrik, M., & Hallap, M. (2016). *Kommunikatsioonipuuded lastel ja täiskasvanutel: märkamine, hindamine ja teraapia*. Tartu Ülikooli Kirjastus

Pärismaa, S. (2025, 2. detsember). Laskem lasteaias töökorralduse vanadest raamidest lahti! *Õpetajate Leht*. <https://www.opleht.ee/2025/12/laskem-lasteaias-tookorralduse-vanadest-raamidest-lahti/> (vaadatud 19.01.2026)

Riigikontroll. (2020). *Riigikontrolli majandusaasta aruanne*. chrome-extension://efaidnbmninnibpcajpcglefindmkaj/<https://www.riigikontroll.ee/sites/default/files/documents/2025-12/2020-rk-majandusaasta-aruanne.pdf> (vaadatud 03.06.2025)

Rochovská, I. (2024). The roles and responsibilities of the school support team in early childhood settings. *Early Childhood Education Journal*. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1435757.pdf>

Suurkivi, K. (2023). *Koostöökultuur ja õpetajatevaheline koostöö ning selle toetamine lasteaias juhtkonna hinnangul* (bakalaureusetöö).

Tugispetsialistide teenuse kirjeldus ja rakendamise kord. (2018). Riigi Teataja. <https://www.riigiteataja.ee/akt/104062025005> (vaadatud 05.06.2025).

Virkus, S. (2016). Intervjuu valimise põhjendused. Intervjuu, vaatlus ja sisuanalüüs õpiobjekt. Tallinna Ülikool.

https://www.tlu.ee/~sirvir/Intervjuu_vaatlus_ja_sisuanals/intervjuu_valimise_phjendused.html
1 (vaadatud 23.01.2026).

Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu Ülikool.

Äikäs, A., Kumpulainen, K., Määttä, K., & Poikkeus, A.-M. (2023). Approaches to collaboration and support in early childhood: Practices in Finnish ECEC. *European Journal of Special Needs Education*. <https://doi.org/10.1080/08856257.2022.2127081>

LISAD

Lisa1. Intervjuu küsimused

Kutsume teid vastama kvalitatiivsele küsimustikule "Erialadevahelise meeskonnatöö perspektiivide uurimine", mis on suunatud alusharidusõpetajatele eesmärgiga selgitada nende seisukohti ja kogemusi erialadevahelises meeskonnatöös. Küsimustik koosneb avatud küsimustest, mille kaudu kogume kirjeldavaid andmeid. Vastates küsimustikule Te annate oma nõusoleku kogutud materjali kasutamiseks projekti uurimises ja arengutöös. Vastamine on anonüümne ning selle täitmine võtab ligikaudu 30 minutit. Palume küsimustega hoolikalt tutvuda, kuna mitte kõik küsimused ei pruugi olla suunatud ainult alusharidustöötajatele.

* erialadevaheline meeskond - kõikidest erialaspetsialistidest koosnev lapse arengut toetav meeskond, kuhu võivad kuuluda õpetaja, assistent, õpetajaabi, lasteaia direktor või/ja õppejuht, KOV-i haridusspetsialist, sotsiaalpedagoog, psühholoog, logopeed.

1. osa: Taustaküsimused

Milline on Teie praegune ametikoht alushariduse valdkonnas (nt õpetaja, assistent, õpetajaabi, lasteaia direktor või/ja õppejuht, KOV-i haridusspetsialist, sotsiaalpedagoog, psühholoog, logopeed)?

1. Kui kaua olete töötanud alushariduse valdkonnas?
2. Kas Teil on varasem kogemus erialadevahelises meeskonnas töötamisel? Kui jah, kui pikaajaline?
3. Kas olete kunagi koordineerinud erialadevahelise meeskonna tööd? Kui jah, kui kaua?

2. osa: Erialadevahelise meeskonna roll alushariduse kestliku arengu toetamisel

4. Millistest spetsialistidest peaks koosnema Teie arvates erialadevaheline meeskond alushariduse kontekstis?
5. Millised on peamised spetsialistid, kellega tavaliselt erialadevahelises meeskonnas koostööd teete?
6. Millised on Teie arvates erialadevahelise meeskonnatöö põhieesmärgid alushariduse

valdkonnas?

3. osa: Töökogemused ja koostöö

7. Kas saate kirjeldada mõnda olukorda, kus erialadevaheline koostöö oli eriti edukas? Millised tegurid sellele kaasa aitasid?
8. Kas olete erialadevahelises meeskonnas töötades kokku puutunud probleemidega? Palun tooge näiteid ja kirjeldage, kuidas neid lahendati.
9. Kuidas mõjutab erinevatel erialadel tegutsevate spetsialistidega koostöö Teie tööülesandeid ja vastutust?

4. osa: Suhtlus ja koordineerimine (mõeldud vastamiseks alusharidusasutuse juhtidele)

10. Kuidas tagate tõhusa suhtluse erineva taustaga meeskonnaliikmete vahel?
11. Kas Teie meeskond kasutab koordineerimise ja koostöö tõhustamiseks mingeid eristrateegiaid või -vahendeid?
12. Kas olete kogenud suhtlus- või koordineerimisprobleeme? Kui jah, kuidas neid lahendati?

5. osa: Mõju lastele ja peredele

13. Kuidas erialadevaheline meeskonnatöö toetab laste ja perede heaolu? Selgitage.
14. Kas saate tuua näiteid, kus erialadevaheline koostöö on toonud kaasa positiivseid muutusi lapse või pere jaoks?

6. osa: Koolitus ja kutsealane areng

15. Kas olete osalenud koolitusel või saanud tuge, et paremini valmistuda erialadevaheliseks koostööks? Kui jah, millist tüüpi koolitust?
16. Milliseid oskusi ja teadmisi peate erialadevahelises meeskonnas tõhusa koostöö saavutamiseks kõige olulisemaks?
17. Millised tugisüsteemid võiksid Teie arvates toetada erialadevahelist koostööd alushariduses?

7. osa: Arvamused ja soovitused

18. Mis Teile meeldib kõige rohkem erialadevahelises meeskonnas töötamise juures?

19. Kui saaksite muuta ühte aspekti erialadevahelises koostöös, mis see oleks?

20. Kas soovite jagada veel mõtteid või kogemusi seoses erialadevahelise koostööga?

8. osa: Tugispetsialistide toetus (mõeldud vastamiseks sotsiaalpedagoogile, psühholoogile, logopeedile, eripedagoogile)

21. Kui oluline on Teie arvates erialadevaheline koostöö alushariduses?

22. Milliseid takistusi olete märganud erialadevaheliste meeskondade arendamisel alushariduse kontekstis?

23. Milliseid koolitusi või toetusmeetmeid pakute erialadevahelise koostöö edendamiseks alushariduse valdkonnas?

24. Kuidas erialadevaheline koostöö mõjutab perede ja laste heaolu alushariduse kontekstis?

25. Millist tuge (materiaalset, psühholoogilist, pedagoogilist, tehnoloogilist) pakute erialadevahelise meeskonnatöö arendamiseks alushariduses?

Palume Teil küsimustikule vastata ausalt ja avameelselt, et kogutud andmed annaksid võimalikult täpse ülevaate erialadevahelise meeskonnatöö kogemustest ja väljakutsetest alushariduses.

Täname Teid panuse eest!

Lisa2. Uuringu kutse ja projekti kirjeldus

Head alushariduse spetsialistid (lasteaiaõpetajad, assistendid, õpetajaabid, juhtkonna esindajad, sotsiaalpedagoogid, eripedagoogid)!

Palume teie abi! Osaleme Erasmus+ rahvusvahelises projektis So SECE „Sotsiaalselt jätkusuutliku koolieelse hariduse tulevik“, mille juhtpartneriks on Soome Laurea University of Applied Sciences. Lisaks TÜ Narva kolledži "Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas" õppekava meeskonnale on partneriteks veel Läti ja Leedu ülikoolid.

Projekti peamine eesmärk on kaardistada sotsiaalpedagoogilise teenuse vajadus ja tagatuse hetkeolukord ning parimad praktikad neljas projektis osalevas riigis ja sellel toetuvalt kavandada meeskonnatöö mudel lasteaias, mis kõige efektiivsemal viisil toetaks kiiresti muutuvmas maailmas last ja tema peret.

Projekti eesmärk esimeses etapis on välja selgitada, kuidas hindavad erinevate osapoolte esindajad enda valmisolekut lapse arengu igakülgse arengu toetamisel.

Kogutud info põhjal töötatakse välja vajaduspõhine täienduskoolituse õppekava erinevatele spetsialistidele (lasteaiaõpetajad, assistendid, õpetajaabid, juhtkonna esindajad, sotsiaalpedagoogid, eripedagoogid) ja vaba ligipääsuga veebipõhine kursus (MOOC).

Projekti eesmärkide täitmiseks ja meie jaoks parima mudeli väljatöötamiseks palume Teil vastata nelja riigi koostöös valminud küsimustikule. Uuringus osalenutel on võimalus edaspidi osaleda väljatöötatud koolitustel.